

l'altra mirada

Número 112 | Juliol 2026
ISSN 2444-8117

Desigualtats al paradís

Índex

Editorial: desigualtats al paradís pàg. 4

Bloc I — El marc: pobresa i desigualtat a les Illes en perspectiva

1. La pobresa a les Illes Balears: una mirada històrica
Maria Antònia Carbonero (professora UIB, directora OSIB) pàg. 8
2. Desigualtats de renda i risc d'exclusió social a Balears:
una distribució territorial
Caterina Thomàs Vanrell (professora UIB, OSIB) pàg. 12
3. Pobresa i exclusió social a Menorca
Borja Pellejero Garriga (sociòleg, OBSAM Menorca) pàg. 16
4. Eivissa: al paradís no hi ha qui visqui
Marian Suárez (professora) pàg. 20
5. La pobresa a les Illes Balears: el miratge de la prosperitat
Andreu Grimalt (director tècnic, EAPN Illes Balears) pàg. 24

Bloc II — Habitatge, salaris, educació: mecanismes de producció i reproducció de la desigualtat

6. L'habitatge: el fracàs del sistema
Anna Grau (periodista i investigadora) pàg. 28
7. Un salari per viure amb dignitat
Maria Àngels Aguiló (secretària d'Ocupació, CCOO Illes Balears) pàg. 32
8. Desigualtats socials a l'escola o desigualtats educatives?
Xavier Ferriol i Miquel Àngel Guerrero (FAPA Mallorca) pàg. 34

Bloc III — Els subjectes: qui pateix la desigualtat (i qui en surt beneficiat)

9. Desigualtat a Balears: els rics com a problema
David Abril (professor UIB, director de la fundació Intercoopera) pàg. 36
10. La pobresa infantil a Balears: una realitat que no sempre es veu
Valentina Milano (presidenta, UNICEF Comitè Balears) pàg. 42
11. Una generació amb l'aigua al coll
Consell de la Joventut de les Illes Balears (CJIB, article col·lectiu) pàg. 46

12. Desigualtats de gènere	
Francisca Mas Busquets (activista feminista)	pàg. 50
13. Una ILP a Balears per dignificar la vida dels nostres majors	
Maribel Alcázar i Pep Juárez (Comissió promotora de la ILP)	pàg. 54
14. La Regularització Extraordinària des de la migració	
Farouk Pino (Plataforma de la Immigració a Balears)	pàg. 58

Bloc IV — Les respostes: acció col·lectiva i polítiques socials

15. Els Serveis Socials com a quart pilar de l'Estat del Benestar	
Fina Santiago (exconsellera de Serveis Socials del GOIB)	pàg. 60
16. Son Roca: combatre la pobresa des de la comunitat	
Margalida Jordà i Munar (Projecte Naüm)	pàg. 64
17. Viabilitat de la renda bàsica universal i incondicional (RBU)	
Josep Valero González (Col·lectiu Alternatives)	pàg. 68
18. L'habitatge com a negoci i la revolta de les claus	
Sindicat de Llogateres de Mallorca (article col·lectiu)	pàg. 72

Editorial

Desigualtats al paradís

Vivim en un moment singular de la història econòmica mundial. Segons el *World Inequality Report 2026*, mai en la història de la humanitat havia existit un nivell de desigualtat econòmica com el d'avui: el 0,1% de la població mundial disposa dels mateixos ingressos que la meitat de tots els adults del planeta. Des de la pandèmia, la riquesa dels cinc mil milionaris més rics s'ha més que duplicat, mentre que la riquesa acumulada del 60% de la humanitat s'ha reduït. Si cadascun gastés un milió d'euros al dia, trigaria 476 anys a esgotar la seva fortuna. No és una disfunció del sistema: és el sistema funcionant exactament com ha estat dissenyat.

Aquest context global no és aliè a les Illes Balears. Ben al contrari: el nostre arxipèlag n'és un mirall amplificat. Som la segona comunitat autònoma d'Espanya en riquesa mitjana per llar — 477.000 euros el 2022 —, però al mateix temps una de les més desiguals del país, amb un Gini patrimonial de 74,8, i amb el 10% més ric acumulant el 61,6% de tota la riquesa neta. La riquesa es genera, però no es distribueix; es concentra. I el resultat visible d'aquesta concentració és que 200.000 persones viuen en risc de pobresa o exclusió social a les Illes, que el 22,55% de les llars no assoleix el llindar de pobresa real, que cada vegada menys joves es poden emancipar, que les dones de més de 65 anys cobren majoritàriament menys de 1.000 euros al mes, i que els assentaments a Eivissa o els barris vulnerables de Palma no són anomalies, sinó el resultat lògic d'un

model que afavoreix uns pocs a costa de la majoria.

I, tanmateix, el relat dominant continua sent el del miracle econòmic. Les xifres d'ocupació baten rècords, el PIB creix, la temporada turística és "magnífica". Fa uns mesos, la revista *Forbes* va llançar una edició específica per a les Illes Balears. Que hi hagi prou milionaris a l'arxipèlag per justificar una publicació dedicada a celebrar-los no hauria de llegir-se com un indicador d'èxit: hauria de llegir-se com el símptoma del problema. Perquè la riquesa que celebra *Forbes Balears* és, en bona part, la riquesa que explica la pobresa que documenta aquest monogràfic.

Un monogràfic necessari, una mirada plural

L'Altra mirada ha volgut dedicar aquest número monogràfic a la pobresa i la desigualtat a les Illes Balears perquè entenem que el debat públic dominant és profundament insuficient. Parla de pobresa com a excepció quan és una realitat estructural; parla de desigualtat com de disfunció quan és el resultat previsible d'un model econòmic escollit i parla de creixement com de solució quan és part del problema. Calen noves mirades, i per això hem convocat veus diverses: acadèmiques i activistes, tècniques i polítiques, de primera línia de l'atenció social i de la recerca sociològica.

El monogràfic s'estructura en quatre blocs que van del marc general a la concreció dels subjectes i els territoris, i de la diagnosi a les respostes. El primer bloc situa el context: des d'una perspectiva historicosociològica sobre com hem entès la pobresa al llarg dels segles (Maria Antònia Carbonero), fins a les dades més actualitzades sobre la seva distribució territorial a les Illes Balears (Caterina Thomàs Vanrell), passant per l'anàlisi crítica del miratge de la prosperitat (Andreu Grimalt, EAPN) i la radiografia de la concentració de riquesa a partir del Panel de Llars (David Abril), a més de les realitats insulars de Menorca (Borja Pellejero) i Eivissa (Marian Suàerz). El segon bloc aprofundeix en els vectors estructurals que produeixen i reproduïxen la desigualtat: l'habitatge, els salaris i el mercat laboral. El tercer identifica els subjectes més colpejats: infants (Valentina Milano), joves (CJIB), dones (Francisca Mas), migrants (Farouk Pino). I el quart, finalment, examina les respostes col·lectives: els serveis socials com a pilar de l'estat del benestar (Fina Santiago), les experiències comunitàries de barri (Margalida Jordà), i el sindicat llogater (en un article col·lectiu) com a nova forma d'acció col·lectiva.

Dades que mostren coses, però també les amaguen

Un dels fils conductors d'aquest número és la crítica als límits dels indicadors convencionals. L'índex de Gini de renda —que situa les Balears per sota de la mitjana estatal— pot fer l'efecte que les desigualtats s'estan reduint. Però no captura el cost real de l'habitatge, no mesura la riquesa acumulada, i invisibilitza la distància estructural entre els que viuen de rendes del capital i els que viuen exclusivament del treball.

Quan s'apliquen als mateixos salaris els líndars de pobresa reals, la taxa de risc de pobresa passa del 16,9% oficial al 22,55% real. Quan s'analitza el patrimoni —i no només la renda, la desigualtat es multiplica de manera descomunal.

Però més enllà de les xifres, el que aquest monogràfic vol posar en relleu és que la pobresa i la desigualtat no són fenòmens naturals ni accidents del creixement: són el resultat de decisions polítiques. Qui paga els costos del model turístic i qui n'extreu els beneficis no és una qüestió aleatòria. Que el 53% de les llars visqui per sota dels 18.128 euros anuals mentre l'1% concentra el 66,7% de les rendes del capital no és un atzar del mercat: és el resultat d'un sistema que ha distribuït poder, propietat i oportunitats de manera profundament asimètrica i d'unes polítiques fiscals i socials que no han estat dissenyades per invertir aquesta tendència.

Les cares de la desigualtat

La desigualtat que documenta aquest monogràfic té moltes cares. Té la cara dels treballadors i treballadores que cobren per sota del Salari de Referència de les Illes Balears —31.646 euros anuals el 2025— mentre l'habitatge s'endú fins al 57% del seu pressupost. Té la cara dels joves que han interioritzat com a normal allò que no ho hauria de ser: que persones de trenta anys no puguin emancipar-se, que compartir pis sigui una obligació indefinida, o que tenir fills sigui un luxe. Té cara de dona, ja que aquestes realitzen el 76% dels treballs de cures no remunerats del món, cobren 5.413 euros menys que els homes i representen el 65% de les persones pensionistes pobres a les Illes. I de persones migrants, que en la seva majoria ocupen els segments d'ingressos

més baixos, a més de les discriminacions i el racisme que pateixen.

Té la cara d'infant: un de cada quatre nins i nines a les Balears creix en situació de vulnerabilitat, en una comunitat que és la que menor percentatge d'habitatge protegit té de tot l'Estat.

I una de les claus principals de la pobresa és l'habitatge: l'habitatge és el nus que estreny totes les altres polítiques. Un pis de 70 metres quadrats que costava 574 euros de lloguer el 2015 en costava 1.337 el 2025. El sobreesforç residencial afecta el 14,5% de les llars balears —la taxa més alta de l'Estat, el 56,6% de les llars joves, el 41,3% de les famílies monomarentals i el 42,5% de les persones migrants no comunitàries. I un terç de les compravendes les fan no residents. L'habitatge s'ha convertit en un actiu financer que expulsa qui hi viu i enriqueix qui l'acumula. És la màquina de produir desigualtat més potent que tenim.

Respostes, propostes per dignificar les vides de la majoria dels illencs

Davant d'aquesta realitat, el monogràfic no es limita al diagnòstic. Recull també les respostes: l'acció sindical per un salari que permeti viure; la reivindicació dels serveis socials com a dret de ciutadania, no com a beneficència; les cooperatives i el moviment llogater que demostrin que l'habitatge pot ser desmercantilitzat; el treball de barri que fa 26 anys que conté i transforma a Son Roca; les polítiques educatives que poden reduir la segregació o, si no s'hi fa res, aprofundir-la. O la Renda Bàsica Universal, com a proposta innovadora que una comunitat "rica" com la nostra podria perfectament implementar.

No obstant això, les respostes parcials no canviaran les causes. Com assenyala el *World Inequality Report 2026*, la desigualtat no és una errada accidental del mercat: és el resultat d'una arquitectura financera, fiscal i política dissenyada per concentrar la riquesa. Canviar-la requereix canviar les regles del joc: una fiscalitat genuïnament redistributiva, polítiques d'habitatge que trenquin la lògica de mercat, una transició del model econòmic que no sigui cosmètica, i un sistema de serveis socials que actuï sobre les causes i no només sobre els símptomes. I requereix, també, un projecte cultural i educatiu que qüestionï el fals somni de ser multimilionaris i proposi, en el seu lloc, un projecte col·lectiu de bona vida per a la majoria. Perquè, com ens recorda Andreu Grimalt a les pàgines d'aquest monogràfic: la pobresa és una decisió política. I les decisions polítiques es poden canviar.

La pobresa a les Illes Balears: una mirada històrica

Maria Antònia Carbonero

*Professora de sociologia de la UIB
i directora de l'Observatori Social
de les Illes Balears (OSIB)*

La pobresa va convertir-se en una qüestió social de primer ordre en el segle XIX, resultat de la combinació dels principis liberals de la Il·lustració, els corrents higienistes de l'època i els moviments socials de la població treballadora. A la Constitució de 1812 es fa referència a l'obligació dels governs per ser justos i benèfics i fa responsables als Ajuntaments i a les diputacions provincials.

A partir de llavors es comença a sumar a la beneficència privada tradicional una incipient beneficència pública i es varen succeir legislacions que identificaven qui eren els pobres, objecte d'aquesta beneficència de l'Estat liberal (1829, 1842, 1859). Es distingia entre la beneficència provincial i la municipal. L'univers assistencial liberal era complex i comprenia hospitals de malalts, de malalts mentals, cases de la misericòrdia, de maternitat i expòsits, etc. (Sales Vives, 2011), institucions que permetien també instruir els escolars, guardar els bojos, vigilar els obrers i fer treballar als que no ho feien regularment, en paraules de M. Foucault (1994).

Els principals municipis també assumien institucions benèfiques com els hospitals

hospicis, però l'assistència mèdica i benèfica domiciliària els corresponia en exclusivitat. La regulació de la beneficència domiciliària anava molt lligada als aspectes sanitaris, tot i que distingia entre els "socors" per atendre les necessitats de subsistència i l'"hospitalitat domiciliària" per atendre els malalts en el seu domicili, els principals esforços es trobaven en aquesta segona dimensió.

A finals del segle XIX, en molts de municipis de les Illes més del 50% de la població eren jornalers.

La Llei General de la Beneficència de 1849 i el reglament de 14 de maig de 1852 varen representar un avanç important, perquè establien la beneficència domiciliària com un deure de l'Administració local. Per la seva part la Llei General de Sanitat del 1855 també va recollir aquesta obligatorietat, però en realitat va ser un procés llarg, per part de l'Estat, aconseguir el seu compliment, de manera que, fins al Reglament per a l'assistència facultativa de malalts pobres de 24 d'octubre de 1873 no es varen garantir per llei els serveis mèdics per assistir a les famílies pobres. A aquest reglament li succeïren altres (1883, 1891...) que marcaren l'aplicació

concreta de la beneficència fins a la primera meitat del segle XX. No és, per tant, fins a la dècada dels vuitanta que s'aconsegueix que la majoria de municipis disposin d'un metge titular. El 1905 hi havia a les Illes Balears 61 metges titulars, que havien d'atendre una mitjana de 314 pobres cada un, mentre que la mitjana espanyola era d'un metge per a 419 pobres (Maza Zorrilla, citat a Sales Vives, 2011).

La necessitat de clarificar a qui podria anar dirigida l'atenció mèdica domiciliària, quan una part important de la població, la majoria en realitat, no podia accedir als serveis mèdics, va obligar a definir i classificar els que es consideraven pobres.

A l'època es distingia entre la pobresa i la indigència, de manera que segons es defineix en un tractat sobre sanitat. *“La indigència es una pobreza extremada, es la privación de lo necesario. El pobre no posee nada o poca cosa. El indigente carece de todo y no puede procurarse alimento”* (Abellá, 1885 citat a).

En el reglament del 14 de juny de 1891 es defineix el concepte de pobresa...*“seran considerados pobres para los efectos del reglamento”*¹:

1. Los que no contribuyan con cantidad alguna al Erario, ni sean incluidos en los repartos para cubrir los gastos provinciales y municipales. Exceptuandose de esta regla los que sin pagar contribución alguna directa al Estado, la provincia ni al municipio disfruten de jubilación, cesantía o pensión, cualquiera que sea su procedencia.

¹ La classificació d'aquest reglament va estar vigent molts d'anys. El 1939 se diu explícitament que per classificar als pobres s'atenen al reglament citat. (Villa López, 2004)

2. Los que vivan de un jornal o salario eventual
3. Los que disfruten de un sueldo o pensión menor que los de un bracero en la localidad respectiva y cuenten con aquel solo recurso.
4. Los huérfanos pobres y expósitos que lacten y se crien por cuenta de la beneficencia pública en las respectivas jurisdicciones

En conseqüència, segons la definició oficial, una part important de la població de les Illes Balears (i en general d'Espanya) entrava en la consideració de pobres, ja que en molts de municipis més del 50% de la població masculina eren jornalers. Els ajuntaments estaven obligats a dur un registre dels considerats pobres. Així sorgiren els padrons de beneficència dels pobres que registraven amb nom, llinatge, professió i domicili les famílies amb dret a rebre atenció sanitària en el domicili.

No sabem el grau d'exactitud d'aquests registres, perquè els ajuntaments, com és lògic, intentaven aprimar les llistes que podien significar, si s'atenien a la llei, una despesa important, però el que és cert és que representen una geografia de la pobresa entre finals del segle XIX i primera meitat del XX que està per explorar.

El que sí que coneixem és que s'aconsellava als ajuntaments prendre com a punt de partida el jornal d'un bracer i una meitat més (com es feia a Hisenda i als Tribunals en els judicis de pobresa per litigar). El resultat era que es considerava pobre el que no pagava 100 reials de contribució territorial o de subsidi (Abellá, 1885, citat a Escudero López, 1995). Des d'altres fonts es considera, referit a Sevilla, que

guanyant un treballador entre 3 i 4 pessetes diàries i essent tres o quatre membres de la família ja es tenia dret a inscriure al padró (Villa López, 2004)

Les comissions de beneficència resolien les sol·licituds per ser inclòs en el Padró, i en general es tendeix a excloure si es rebia un sou fix i els que excedien el sou mitjà d'un bracer. La gran majoria de caps de les famílies pobres figuren com a jornalers. I pel que fa a les dones, vídues. És clar que la viudetat, la malaltia, la vellesa, la incapacitat i la infantesa desprotegida convertia a les persones i a les seves famílies (i en particular als infants) en pobres per no disposar de cap sistema generalitzat de protecció social. La beneficència i les prestacions de les incipients associacions de socors mutus (pels seus afiliats en aquest cas) eren els únics recursos als quals podien accedir. No s'han estudiat els padrons de pobres en el cas dels municipis de les Balears, però per exemple, a Palma en el llistat de 1868 es registren 1862 famílies pobres.

En definitiva, entre la segona meitat del segle XIX i la primera del segle XX se va estendre una certa assistència social pública, però al mateix temps que es va produir un procés molt significatiu d'extensió de l'assistència privada. Efectivament, l'assistència catòlica va cobrar una nova empenta a través de les noves congregacions femenines dedicades a l'atenció dels malalts, infants, orfes, dones i vells. És el cas, per exemple, de les filles de la Caritat que s'establiren a Mallorca definitivament el 1879 i es feren càrrec en distints períodes de l'Hospital General i de la Misericòrdia i de la Casa de la Inclusa a Palma. Pel que fa als pobles de Mallorca és particularment interessant la formació i extensió de les Germanes de la Caritat, les Germanes franciscanes filles de la

Misericòrdia i la congregació de les Germanes de l'Empar, Terciàries Agustines. El 1901 les Germanes de la Caritat comprenien 259 religioses repartides en 25 cases, per la seva part les filles de la Misericòrdia arribaren a 38 congregacions i 280 religioses i les Germanes de l'Empar, 19 comunitats i 98 germanes (Maza Zorrilla, 1999).

Els pobres eren atesos, per tant, des de la beneficència pública i la privada (el que es constituïa d'alguna manera en un dret). I sembla clar que aquesta combinació, va ajudar sens dubte a la reducció del pauperisme a les Illes en aquest període.

Les males condicions socials i la pobresa són la principal font de la malaltia i de la mort.

En les primeres dècades del segle XX es va desenvolupar també en gran manera tant l'associacionisme laic com el catòlic alhora que començava una certa legislació laboral i naixien les primeres assegurances obligatòries. Així es va anar donant un procés progressiu d'extensió i racionalització de l'assistència social que es va fonamentar tant en l'estatització com en la renovació significativa de l'assistència religiosa. En general, es considera un procés complex que va contribuir a posar les bases del posterior sistema modern de seguretat social (Sales Vives, 2011).

Durant la segona república es varen dur a terme avanços encapçalats pel regidor, primer, i batle després, Emili Darder. La seva aportació principal va ser la visió integral que eren les condicions materials i la pobresa i les que incidien directament en la salut de la comunitat. Així en el Pla de reorganització dels serveis sanitaris que va promoure s'afirma. *“les males condicions socials, la*

pobresa, amb tots els seus atributs: mala alimentació, alcoholisme, habitació immunda, treball en males condicions, falta de mitjans per cuidar-se, etc. És la principal font de la malaltia i de la mort (Pla de reorganització dels serveis sanitaris, p. 25 citat a Caro Blanco, 2011).

El gener de 1933 es crea un nou negociat de Foment i Assistència Social que gestiona el Padró de Pobres. A finals de 1935 el cens de beneficiaris era 875 famílies després que es varen dur a terme visites d'inspecció i es varen renovar les cèdules.

La proposta d'Emili Darder era d'avançar en una assistència social integrada: curar, assistir, fer educació sanitària i fomentar la higiene i la prevenció. En el citat projecte reorganització dels serveis sanitaris municipals s'integraven la creació del Servei d'Inspecció Medico-higiènica Escolar, els dispensaris municipals (tres), les guarderies públiques i la consulta d'higiene mental (Caro Blanco, 2011).

Aquesta visió va ser aniquilada amb l'aixecament feixista i la victòria del *Movimento Nacional*. El 1963 amb la

promulgació de la Llei de Bases de Seguretat Social d'aquell any, es va iniciar el procés modernitzador, però en realitat, va ser a partir de la transició i l'arribada de la democràcia que es fa efectiu un incipient, tot i que fràgil, estat del benestar. Paral·lelament, i no per casualitat, la mateixa consideració de la pobresa s'havia anat modificant.

Un cop es va fer efectiva una ciutadania basada en la responsabilitat del treball productiu remunerat (que no del treball reproductiu, o de cura), els treballadors caps de família (l'home sustentador principal de la llar) eren ciutadans en tant que participaven d'una propietat social col·lectiva, resultat de vendre la seva força de treball (Castel, 1995) Això significava que, per principi, la pobresa s'associava a les situacions de marginació, és a dir, el treball productiu en teoria evitava la pobresa. I de fet la creació i extensió dels serveis socials locals a la dècada dels vuitanta, es va dur a terme des d'aquesta perspectiva, la d'atendre a col·lectius específics.

En aquest període s'introduí un nou concepte, el d'exclusió social que ha permès mirar més enllà de la pobresa,

Emili Darder va apostar per una assistència social integrada.

s'han considerat diverses dimensions, l'econòmica, però també la política i la relacional i ha generat el conjunt d'indicadors sobre risc de pobresa i exclusió que utilitzem avui en dia. Però no podem oblidar que considerar els pobres com a exclosos va permetre consolidar l'imaginari que el treball garantia la integració social, així es va substituir el vincle explotació-pobresa pel d'exclusió com ruptura amb el món connexionista (Boltanski y Chiapello, 2001), de manera que només les persones amb multiproblematiques socials diverses quedaven "fora del sistema". Aquesta va ser una via per la qual el capitalisme va subsumir, per legitimar-se, la crítica social dels anys seixanta sobre la pobresa i "el quart món" en els països centrals.

A les Illes Balears és ja freqüent que el treball a temps complet i precari no permeti disposar d'un sostre digne.

Paradoxalment, en el segle XXI, en la societat del consum desenfrenat, el treball remunerat de nou no garanteix sortir de la pobresa, no sols en la perifèria sinó també en els països centrals. A les nostres Illes Balears és ja freqüent que el treball a temps complet, temporal i precari, no permeti disposar d'un sostre digne, que es visqui en una caravana o amuntegats a una habitació, tot això just al costat de l'opulència i el luxe.

Aquests treballadors i treballadores no són només explotats també són expropiats, des del moment que les seves condicions de vida, el temps socialment necessari per reproduir-se, no és considerat com una responsabilitat pública i es deixa en mans del mercat desregulat.

Referències bibliogràfiques

Abellà, F. (1885). *Tratado de Sanidad y Beneficiencia*. Madrid.

Boltanski L. i Chiapello, E. (2001) *El nuevo espíritu del capitalismo*, Akal: Madrid

Caro Blanco N. (2011). "El segle XX. Un llarg trajecte des de la beneficiència al benestar social" a *De la Beneficiència a l'Estat del Benestar. Història dels Serveis Socials a Mallorca (s. XVI-XX)*. Consell de Mallorca: Palma.

Castel, R. (1995). *La metamorfosis de la cuestion social. Una crònica del salariado*. Paidós: Argentina.

Escudero Delgado, M. L. (1995). "La beneficiència municipal. El Padrón de familias pobres de Guadalajara (1885-1936)". Añil: Cuadernos de Castilla La Mancha, 61-65.

Maza Zorrilla, (1999). *Pobreza y beneficiencia en la España contemporània (1808-1936)*. Ariel: Barcelona.

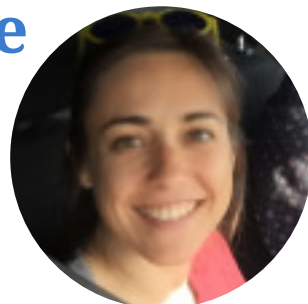
Sales Vives, P. (2011). "La beneficiència i l'assistència social a Mallorca en el marc de l'estat liberal (1820-1930) a *De la Beneficiència a l'Estat del Benestar. Història dels Serveis Socials a Mallorca (s. XVI-XX)*. Consell de Mallorca: Palma.

Villa López, J. (2004). "El Padrón de beneficiencia y la geografia de la pobreza oficial sevillana c. 1905" *Espacio, Tiempo y Forma*, serie v. t 16, pp, 169-191.

Desigualtats de renda i risc d'exclusió social a Balears, encara som a temps de revertir la situació?

Caterina Thomàs Vanrell

Professora de sociologia de la UIB i membre de l'Observatori Social de les Illes Balears (OSIB)

Tot i que la xarxa europea de lluita contra la pobresa (*European Anti-Poverty Network*) indica que els darrers anys es produeix una millora moderada dels principals indicadors de pobresa, exclusió social i desigualtat a Espanya (EAPN, 2025, 2026), hem de ser molt prudents en els avançaments d'aquests indicadors en una situació de fragilitat d'una part important de la població. L'indicador utilitzat com a referència a la UE per comparar els nivells de risc de pobresa i exclusió social que es coneix com a taxa *AROPE* (*at risk of poverty or exclusion*) es manté el 2025 a Espanya (25,7%) i les Balears se situen molt per sota la mitjana estatal mantenint-se com la segona comunitat autònoma que aquesta taxa és més baixa (15,2%). Les dades podrien semblar encoratjadores: la pobresa relativa s'acosta als nivells previs a les conseqüències de la crisi del 2008 i la desigualtat el 2025 millora per tercer any consecutiu, principalment pel creixement de les rendes mitjanes per sobre de l'IPC, cosa que ha permès sostenir el poder adquisitiu d'una part de la població i atenuar l'impacte de la crisi del cost de la vida.

Però com deia abans, cal ser prudents: si bé hi ha menys persones en situació de

pobresa, les que hi estan es troben més lluny de poder-ne sortir, tal com reflecteix l'augment de la bretxa de pobresa segons les característiques de població que detallaré a continuació i l'estancament de la pobresa extrema, especialment localitzada territorialment. En aquest context, l'estat del benestar ha jugat un paper clau com a element contenidor, però la comparació amb altres països europeus posa de manifest que Espanya i les Balears tenen un camí important per recórrer en el desenvolupament i consolidació dels seus sistemes de protecció social.

Distribució territorial de la pobresa a les Illes Balears

Les Illes Balears presenten un escenari territorial amb diferències notables en la renda mitjana de les seves llars (INE, 2022). Tot i situar-se per sobre de la mitjana espanyola, aquesta xifra global amaga grans contrastos entre illes, municipis i entre barris d'una mateixa ciutat. La renda mitjana neta per persona a les Balears el 2025 va ser de 16.735 euros segons l'Enquesta de Condicions de Vida (INE, 2025), superant la mitjana espanyola en un 7,1% i situant l'arxipèlag en la cinquena posició entre

les comunitats autònomes. Malgrat aquesta posició favorable, persisteixen desigualtats estructurals significatives lligades al model productiu turístic.

Si bé hi ha menys persones en situació de pobresa, les que hi estan es troben més lluny de poder-ne sortir.

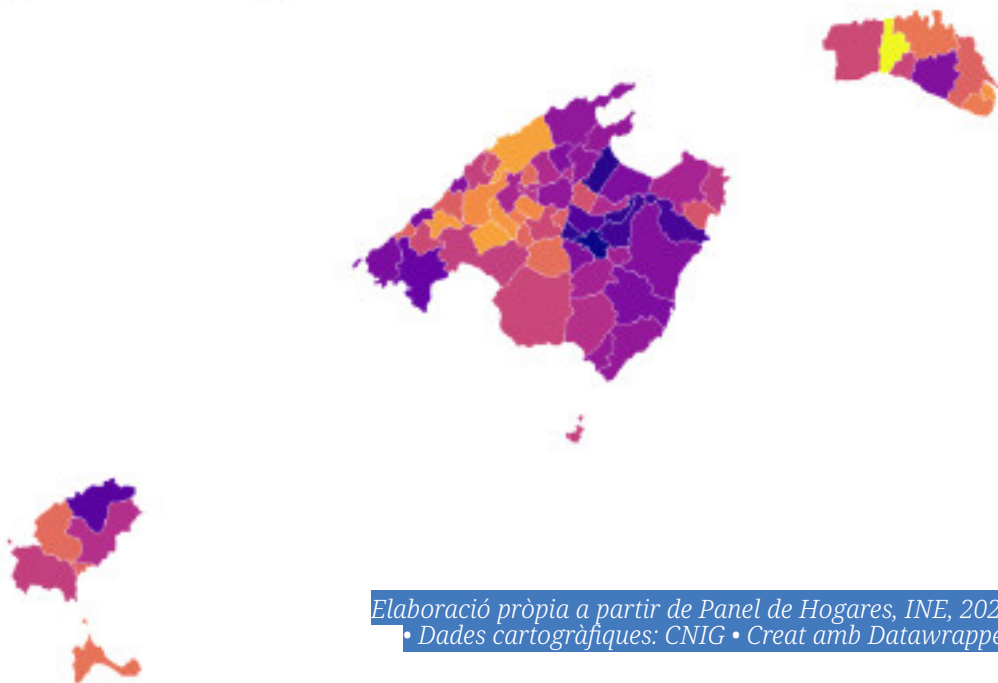
En l'àmbit intraurbà i de seccions censals, les dades de l'Atles de Distribució de Renda de les Llars (INE, 2023) permet observar que dins una mateixa ciutat conviuen nivells de renda molt superiors i molt inferiors a la mitjana municipal o autonòmica. Això vol dir que les proporcions municipals poden ocultar una forta heterogeneïtat

interna, la qual cosa obliga a analitzar també la distribució de la renda a escala micro per comprendre la geografia de les desigualtats.

La renda mitjana per unitat de consum a les llars varia significativament entre municipis: Marratxí assoleix els 49.827 € per llar/any, mentre que Capdepera se situa en 33.804 € (INE, 2022). Aquesta bretxa reflecteix diferències estructurals en el mercat laboral, l'accés a l'habitatge i la composició de les llars.

Aquestes desigualtats suposen una localització diferenciada de la població vulnerabilitzada i en risc d'exclusió social o pobresa per illes, concretament l'illa de Mallorca concentra la taxa més

Percentatge de persones en situació de pobresa moderada als municipis de Balears, 2022

Elaboració pròpia a partir de Panel de Hogares, INE, 2022
• Dades cartogràfiques: CNIG • Creat amb Datawrapper

elevada de pobresa moderada amb gairebé un terç del total de població en aquesta situació (28,7%), seguida d'Eivissa (26,2%). A Menorca trobem valors inferiors a la mitjana i a Formentera les dades són limitades degut a la mida mostral. Ara bé, quan ens fixem en les taxes de pobresa extrema, Eivissa concentra una proporció superior (18,1%) però molt semblant a la de Mallorca (17,7%).

L'anàlisi per municipis revela patrons molt marcats. Els municipis amb taxes de pobresa moderada de llars superiors al 40% concentren situacions d'alta vulnerabilitat. A Eivissa, Sant Joan de Labritja acumula la taxa més gran de pobresa moderada (45,95%) i a Mallorca Sant Llorenç des Cardassar (44,54%), Deià o Lloret de Vistalegre acumulen també percentatges elevats més enllà del 40%.

L'origen geogràfic és el factor més profund: les persones nascudes a l'estranger ingressen un 37% menys

En contrast, alguns municipis presenten taxes de pobresa notablement inferiors. Ferreries (Menorca) lidera amb un 15,2% de llars amb pobresa moderada i un 8,8% n'extrema. Marratxí (Mallorca) presenta el 16,99% i 10,33% respectivament, i Esporles el 16,40% i 10,58%. Es tracta de municipis amb perfils socioeconòmics més estables, menor pressió turística i una estructura laboral formal més consolidada.

Característiques socials de la població

La renda a les Illes Balears presenta desigualtats notables segons diferents característiques de l'estructura social,

demogràfica i laboral si revisem la informació de l'ECV. El nivell d'estudis influeix en els ingressos, però la bretxa és menys pronunciada que en altres comunitats a causa del model turístic, que ofereix ocupació relativament ben remunerada per a persones amb estudis bàsics (INE, 2025). Per edat, els menors de 16 anys viuen a llars amb menys recursos i les persones aturades i inactives queden molt per sota de les ocupades (fins a un 41% menys), mentre que les persones jubilades superen en renda les ocupades gràcies a l'estabilitat de les pensions. Val a dir, però que les pensions de les Balears se situen per sota de la pensió mitjana espanyola (1.398 euros enfront dels 1.514 euros estatals), dada que resulta coherent amb el fet que a les Balears també tenim bases de cotització inferiors que a la mitjana estatal.

Una altra informació rellevant sobre el sistema de pensions és l'assimetria existent per gènere, ja que són majoritàriament elles les que se situen als trams de pensió inferiors als 1.400 euros mensuals. D'altra banda, la bretxa de gènere laboral, aparentment inexistent en termes agregats, s'accentua en la franja de 30 a 44 anys, on els homes superen les dones en un 10%, reflex de l'impacte de la maternitat en la trajectòria laboral femenina. Finalment, l'origen geogràfic és el factor de desigualtat més profund: les persones nascudes a l'estranger ingressen un 37% menys que les nascudes a Espanya.

Conclusions

Les dades analitzades evidencien una sèrie d'informacions que ens obliguen a mirar amb deteniment tres patrons clau en la distribució territorial de la pobresa a les Illes Balears. D'una banda, la

distribució territorial de la població explica el que podríem anomenar paradoxa turística, explicada pel fet que municipis amb una alta activitat turística (Calvià, Sant Antoni, Alcúdia) presenten taxes d'IRPF relativament baixes malgrat acumular molta renda bruta, fet que es podria explicar per la composició d'ingressos i una estructura laboral estacional. En segon lloc, encara en termes territorials identifiquem una forta dualitat urbana on Palma concentra la renda bruta més alta de l'arxipèlag (>8.000 milions €) però manté taxes de pobresa dins la mitjana (29,17% moderada), cosa que reflecteix una distribució interna molt heterogènia per seccions censals. En tercer lloc, si bé el territori a les Balears té un clivatge porós entre el món urbà i rural, s'evidencia certa vulnerabilitat rural on, els municipis de l'interior de Mallorca i alguns d'Eivissa presenten taxes de pobresa molt superiors a la mitjana, requerint una atenció prioritària en polítiques d'habitatge, serveis socials i transport.

En definitiva, totes les desigualtats territorials esmentades demanen polítiques públiques diferenciades per illes i municipis, que tinguin en compte no només els indicadors econòmics agregats, sinó la composició i estructura de les llars, el mercat laboral local i el cost d'accés a l'habitatge. A més de la combinació de transferències econòmiques, serveis socials de proximitat i protecció de la dependència com a elements clau per garantir unes condicions de vida digna, i reforçar la qualitat i la intensitat de les prestacions per fer front als reptes estructurals pendents.

Bibliografia

EAPN (2025). *El Estado de la Pobreza 2025. Seguimiento de los indicadores de la Agenda UE 2030* (Informe nº 15). EAPN-ES. <https://www.eapn.es/estadopobreza/ARCHIVO/documentos/XV%20Informe%20EL%20ESTADO%20DE%20LA%20POBREZA-%202025.pdf>

EAPN (2026). *El Estado de la Pobreza 2025. Avance de resultados*. (Informe nº 16). EAPN-ES. <https://www.eapn.es/estadopobreza/ARCHIVO/documentos/EL%20ESTADO%20DE%20LA%20POBREZA-%20Avance%202026.pdf>

INE (2022). *Panel de Hogares*.

INE (2023). *Atles de distribució de renda de les llars*, <https://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?t=30887#tabs-mapa>

INE. (2025). *Encuesta de Condiciones de Vida (ECV). 2025*. https://www.ine.es/dyns/INEbase/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176807&menu=resultados&idp=

Pobresa i exclusió social a Menorca

Borja Pellejero Garriga

Sociòleg i tècnic de l'Observatori Socioambiental de Menorca (OBSAM)

La pobresa i l'exclusió social a Menorca no constitueixen cap excepció dins el panorama balear. Tot i les particularitats pròpies de cada illa, les dades mostren una realitat bastant compartida. La taxa de pobresa a Menorca se situa en el 13% —segons les dades de l'Institut Nacional d'Estadística de 2023, basades en ingressos per unitat de consum inferiors al 60% de la mediana, enfront del 14% d'Eivissa i Formentera i del 16% de Mallorca.

D'aquesta manera, els reptes que considero rellevants per abordar la pobresa i l'exclusió social a Menorca poden ser compartits amb la resta de territoris.

1. Transformar el model econòmic

Guillem López Casanovas posa de manifest, en el seu llibre *“Menorca i Eivissa. Dues illes, dos relats històrics i econòmics”*, que els elevats creixements en les xifres macroeconòmiques no repercuteixen directament en un benestar més elevat de la població. L'autor qüestiona implícitament el relat dominant que associa creixement amb progrés, i posa el focus en com la

naturalesa d'aquest creixement —la seva composició, distribució i sostenibilitat— és el que realment determina les condicions de vida de la població.

Si ens fixem en l'evolució de la taxa de pobresa seguint el mateix criteri en el període 2015-2023, a Menorca s'ha mogut entre el 13% i el 17%, mentre que a Eivissa ha estat entre el 14% i el 19%. De fet, dins Menorca també coexisteixen realitats diferents. Així, es Mercadal ha estat el municipi amb la taxa més elevada (entre el 15% i el 18%), mentre que Ferreries ha presentat la més baixa (entre el 8% i l'11%). El primer és un municipi eminentment turístic, amb elevades variacions demogràfiques i econòmiques al llarg de les darreres dues dècades: mentre que el segon destaca per més diversitat sectorial i una població més estable.

Els elevats creixements macroeconòmics no repercuteixen directament en un benestar més elevat de la població.

No obstant aquestes evidències, Menorca continua competint perillosament en creixement econòmic amb la resta de les Balears, parafrasejant el darrer llibre del mateix autor. Per reduir les quotes de

pobresa, cal replantejar el model econòmic perquè impacti de manera positiva en les rendes familiars disponibles.

2. El dret a l'habitatge

Una de les conseqüències del nostre model econòmic ha estat la dificultat d'accés a l'habitatge per a una part important de la població. Tal com assenyala l'informe FOESSA Balears 2025, el que s'observa no és tant una millora estructural com una transformació de la vulnerabilitat: disminueixen les formes més severes, però s'expandeixen situacions d'integració precària, en què una part creixent de la població viu en un equilibri fràgil. I el principal factor és l'habitatge.

En els darrers anys, Menorca ha viscut una escalada en els preus de l'habitatge que l'ha aproximada a la mitjana balear, tot i que encara es manté per davall. Així, el preu de compra mitjà és de 2.687 € per m². Si ho comparem amb fa deu anys, els preus s'han incrementat un 132%, enfront del 106% del conjunt de les Balears.

L'habitatge s'ha convertit en una 'aspiradora d'ingressos' que consolida la desigualtat a llarg termini

Pel que fa al lloguer, l'oferta és escassa i, en molts casos, temporal, com es pot observar en els diferents portals immobiliaris, amb un cost que ronda els 1.000 € mensuals (tot i que, segons dades de l'IBAVI, el preu mitjà se situaria en 708 € dels 561 contractes formalitzats el 2024).

Tal com destaca Intermón Oxfam en el seu informe *La vivienda: cimient* de

desigualdades, l'habitatge s'ha convertit en una “aspiradora d'ingressos”, absorbint una part creixent dels recursos familiars i limitant la capacitat de consum i d'acumulació. Aquesta dinàmica genera una nova línia de fractura social: la divisió entre propietaris i no propietaris. Les llars que viuen de lloguer tenen moltes dificultats per accedir a la propietat, quedant atrapades en una espiral de costos elevats que consolida la desigualtat a llarg termini.

Resoldre la situació de l'habitatge ha esdevingut una urgència per fer efectiu aquest dret i abordar un dels principals factors de pobresa i desigualtat actuals.

3. Actuar en sectors específics de la població

La pobresa no afecta de manera homogènia tota la població. A Menorca, incideix especialment en les famílies amb infants (19%) i en la població de nacionalitat estrangera (34%).

En el cas de la infància, la pobresa condiciona l'èxit educatiu, l'accés al lleure i l'adquisició d'hàbits saludables, fet que limita greument la igualtat d'oportunitats i les possibilitats de desenvolupament personal. A Menorca som afortunats de disposar d'una educació de 0-3 anys potent, amb equips preparats per intervenir i acompanyar les famílies més vulnerables. La intervenció en edats primerenques és clau per esmorteir les desigualtats socials, i cal reforçar-la, tal com reivindica la Plataforma 0-3 Menorca.

Les il·lusions i els esforços que van fer possible aquest model educatiu en la primera etapa infantil haurien de ser un referent per abordar la pobresa entre

infants i joves. Hi ha ajudes econòmiques, beques menjador i espais de suport com Paidós de Càritas, però es troba a faltar que aquesta qüestió esdevingui una prioritat política clara, amb mesures concretes i articulades que incideixin en les diferents dimensions de la vida d'aquesta població.

Pel que fa a la població immigrada, les causes de la seva vulnerabilitat són clares. Les memòries anuals de l'Oficina d'Atenció a la Persona Nouvinguda posen de manifest aspectes rellevants com la preeminència de les demandes d'arrelament —a causa de la situació administrativa irregular—, l'augment de les dificultats d'accés a l'habitatge (factor clau per accedir a drets i per als processos de regularització) i la futura situació de moltes persones que es jubilaran amb trajectòries laborals precàries.

4. Mesures de protecció universals

Actualment, ens trobam en un context macroeconòmic prou favorable, amb taxes d'atur en mínims històrics, al voltant del 4% a Menorca —molt lluny del 18% registrat el 2012—. No obstant això, el sistema capitalista es caracteritza per cicles d'expansió i de contracció.

Els serveis socials s'han convertit en gestors de recursos, perdent la seva funció clau d'acompanyament

L'experiència mostra que, en aquests contextos, els sistemes de protecció social tendeixen a veure's desbordats, amb prestacions com l'Ingrés Mínim Vital o la Renda Social Garantida que presenten limitacions importants: cobertura insuficient, complexitat administrativa i retards en la concessió.

En molts casos, arriben tard i resulten clarament insuficients. Tal com assenyala FOESSA, una part significativa de la població vulnerable queda fora dels mecanismes de protecció o hi accedeix de manera limitada.

En aquest sentit, el debat sobre la implementació de mesures més universals —com la renda bàsica universal o el treball garantit— és rellevant per donar una resposta més àgil i eficaç a la pobresa en qualsevol moment del cicle econòmic.

5. Recuperar la funció d'acompanyament dels serveis socials

Les situacions d'exclusió social no només tenen una dimensió econòmica —tot i ser central, sinó també relacional o de salut. En aquests casos, l'acompanyament professional és essencial per superar-les.

En les jornades del 25è aniversari de la Reserva de Biosfera, la tècnica del Departament de Benestar Social del CIM, Sara Villalonga, posà de manifest les tensions del sistema de serveis socials: menys temps per a la intervenció, més càrrega burocràtica i dificultats creixents per desenvolupar processos d'acompanyament. Per això, fa superar l'actual situació en què els serveis socials s'han convertit majoritàriament en gestors de recursos i tramitadors de prestacions, i facilitar que els professionals puguin exercir la seva funció clau de promoció social.

Eivissa: al paradís no hi ha qui visqui

Marian Suárez

Professora

Realitats paral·leles?

Estam a principis d'abril. Eivissa es desperta de la letargia hivernal. Enguany la Setmana Santa ha caigut prompte i això ajuda a la **reactivació de la maquinària turística**, encara que, a l'illa, el tret de sortida de la temporada són els *openings* de les discoteques.

Les **notícies econòmiques** ocupen bona part dels titulars dels diaris: *el motor pitiús no s'atura* li serveix al periodista per resumir l'Informe de Conjuntura Econòmica 2025 presentat pel vicepresident del Govern i l'**optimisme de l'empresariat** es resumeix en la frase *Els hotels d'Eivissa esperen una magnífica temporada, malgrat la incertesa total per la guerra de l'Orient Mitjà*. L'**autocomplaença del Govern** es completa amb lloances a la reducció de la temporalitat dels contractes, l'augment del seu nombre i de l'afiliació a la Seguretat Social i la qualificació de la xifra de persones aturades al mes de març com de mínim històric.

Aquesta bonança econòmica es veu emboirada per altres informacions que conjuguen malament amb el panorama descrit: *Els macrodesnonaments d'Eivissa* - som treballadors, però no hi ha

habitatges per sota de 3000 euros -, L'assentament més gros d'Eivissa comença a extingir-se, El cinquè desnonament massiu que es produeix a Eivissa en menys de dos anys o La temporada dispara la bogeria de l'habitatge a Eivissa - 3500 euros per una habitació -.

La foto de l'assentament de sa Joveria és de Sergio G. Cañizares publicada al Diario de Ibiza. La foto dels iots és de Héctor Atienza publicada a Expansión.com

D'altra banda, les mateixes dades amb ulls dels **representants sindicals** els fan parlar de **classe treballadora empobrida** i de **misèria i desigualtat**.

Com interpretar aquestes contradiccions? Són realitats paral·leles i independents o es relacionen entre si? Quina és l'Eivissa real?

Les dades i alguns perquès

Eivissa és una societat de **contrasts extrems** i els exemples anteriors en són una bona mostra. Intueixo que si demanéssim a les eivissenques i eivissencs si a Eivissa hi ha **riquesa** la gran majoria respondria amb un entusiasta *sí, per descomptat!* fins i tot amb un cert orgull, com si el simple fet de viure a l'illa te'n fes partícip. Ans al contrari, si la qüestió fos sobre la **pobresa i l'exclusió social**, crec que la contestació seria ben diferent.

A Eivissa hi ha una proporció més gran de persones que s'enfronten a l'exclusió social que al conjunt de l'Estat

Parlem, doncs, d'això: hi ha pobresa i exclusió social a Eivissa? N'hi ha més o menys que a la resta de les Illes Balears? I en relació amb Espanya? Per conèixer aquesta realitat tenim una investigació rigorosa que ens dona una informació fiable: l'**Informe FOESSA 2025** elaborat per un equip multidisciplinari de 140 investigadors de 51 universitats, centres d'investigació, fundacions i entitats del Tercer Sector. És la primera vegada que es fa aquest estudi sobre Eivissa. Vegem quin panorama ens dibuixa:

- 32.000 persones, és a dir, un de cada cinc (**20.4%**) persones que viuen a Eivissa estan afectades per **processos d'exclusió social**. És una

proporció una mica més gran que al conjunt de les Illes Balears i de l'Estat Espanyol.

- Més de quatre de cada deu (**43.3%**) residents a l'illa ho fan amb una **integració precària**. És també un percentatge superior al de la mitjana balear i espanyola.
- El **33%** de la població eivissenca està en situació d'**exclusió residencial** i unes 19.000 persones viuen en habitatges inadequats, és a dir, que no disposen d'equipaments bàsics d'higiene i salubritat o no compten amb unes mínimes condicions de confortabilitat i privacitat. Es calcula que gairebé el **17%** de la població es troba en una situació residencial d'habitatge **insegur** que vol dir que té incertesa sobre si hi podrà continuar vivint a curt o mitjà termini.
- **Un de cada deu** illencs es troba en situació de **risc de pobresa**. A diferència del que passa a les Balears i a Espanya, a Eivissa hi ha **una proporció més gran de persones que s'enfronten a l'exclusió social, però no a la pobresa econòmica**.
- **L'origen i la nacionalitat** influeixen en l'**exclusió social**: **1/3** de les persones estrangeres es troben en aquesta situació, **duplicant les taxes de les espanyoles**. Aquestes diferències segons la nacionalitat són inferiors que les que es donen al conjunt balear o estatal on es multipliquen per tres.
- L'element fonamental per explicar l'exclusió és l'ocupació o, més ben dit, el **tipus de feina**. El mercat laboral a Eivissa es caracteritza per la temporalitat, la inestabilitat i uns

salaris insuficients per fer front a la inflació i al cost de la vida. Això explica que un **18,4% de la població** i un 21,5% de les llars eivissenques estiguin en **situació d'exclusió social en relació amb el treball**. Aquests percentatges gairebé dupliquen els balears i estatal.

Aquest estudi pretén fer una **diagnosi** de la pobresa i l'exclusió social a Eivissa i no aprofundir en les causes o oferir alternatives. Això no obstant, planteja que dos són els **temes claus** que influeixen de forma determinant en la preocupant situació actual: l'augment espectacular del **preu de l'habitatge** i la **insuficiència dels salaris** per poder afrontar el cost de la vida.

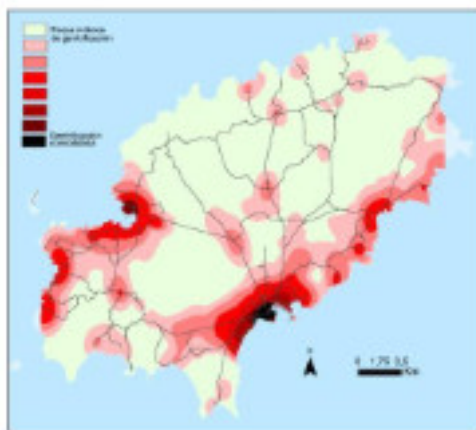
En relació amb la primera, apunta la dedicació d'una gran part del parc immobiliari al **lloguer vacacional** i al **nombre d'habitatges buits o d'ús esporàdic** que al municipi de Sant Joan se situa per damunt del 35% i a Santa Eulària i Sant Josep per sobre del 20% com a **causes** de la reducció de l'oferta d'habitatges per a la població resident o treballadora estacional i del paral·lel creixement dels preus de lloguer o compra. Els autors arriben a afirmar que **l'accés a l'habitatge es torna un somni inassolible** i les conseqüències estan servides: sobreesforç econòmic per fer-hi front i, quan això arriba a un límit, trasllat a habitatges precaris i inadequats i, cada vegada més sovint, l'emigració a la península.

Amb preus de lloguer i venda entre els més cars d'Espanya, es produeix la tempesta perfecta per a la urbanització de la pobresa

En la mateixa línia apunten Sònia Vives-Miró i Onofre Rullan quan afirmen -al seu interessantíssim treball **La**

urbanització de la pobresa: de l'acumulació originària a la crisi de l'habitatge a Eivissa- Amb uns preus de venda i lloguer entre els més cars d'Espanya, una oferta de lloguers turístics enorme i el glamur de la marca Eivissa es produeix la tempesta perfecta per a la desposseïció de l'habitatge, per a la urbanització de la pobresa.

Figura 9. Intensidad de la gentrificación en Ibiza

Font: Vives-Miró, Sònia i Rullan Salamanca, Onofre: *La urbanización de la pobreza de la acumulación originaria a la crisis habitacional en Ibiza*

El segon element és la **insuficient capacitat adquisitiva dels treballadors**. Apunta també l'Informe que les bones dades d'ocupació de l'illa i les pujades salarials -amb increments superiors als de la resta de l'Estat- **no han suposat un creixement en termes reals**; és a dir, la inflació ha augmentat més que els salaris, que són insuficients per poder viure. D'aquesta manera, veiem com es tanca un **cercle de precarietat** que afecta milers de persones al paradís que molts pensen que és Eivissa.

El model genera rics i treballadors pobres. Canviem el model

Va ser durant el debat de l'Estat de la Comunitat del 2005 quan **Pere Sampol**, magnífic diputat i polític, va afirmar que ***el model no genera riquesa sinó rics*** per criticar la política econòmica del president Jaume Matas. Des que la vaig escoltar per primera vegada, sempre he pensat que era aplicable en termes generals al nostre model econòmic. Avui, la frase continua vigent i, amb un breu, però significatiu afegit, serveix per descriure les conseqüències dels canvis del model econòmic de les dues darreres dècades: ***el model no genera riquesa, sinó rics i treballadors pobres.***

L'economia eivissenca continua tenint uns índexs de creixement i taxes d'ocupació molt altes i uns índexs d'atur reduïts, però la **radiografia social** que ens revela l'Informe FOESSA ens mostra que ho fa a costa d'una bona part de la classe treballadora que viu en la precarietat i a les portes de l'exclusió social; això sí, el model garanteix uns **mínims de supervivència** que fa que *només* 1 de cada 10 perdi l'equilibri i caigui en la pobresa; tal vegada, per això el sistema aguanta. Tenir feina a Eivissa ja no t'assegura poder viure-hi.

El model no genera riquesa, sinó rics i treballadors pobres. Tenir feina a Eivissa ja no t'assegura poder viure-hi.

Excedeix l'encàrrec d'aquestes línies aprofundir en les **causes** de la pobresa i l'exclusió social a Eivissa, així com proposar **polítiques alternatives** que s'haurien d'aplicar per fer front a aquesta situació. Això no obstant, deixo

suggerides un parell de reflexions al respecte.

Pel que fa als motius, a què ha passat perquè ja no es pugui viure al paradís, proposo la lectura del darrer llibre de Joan Lluís Ferrer, **Ibiza masificada**. L'autor planteja que el gran canvi que s'ha produït a Eivissa els darrers anys ha estat que, a la destrucció urbanística que es va iniciar als anys 60 i a la creixent massificació, s'hi ha afegit ara la **intensificació de les desigualtats socials i la pobresa**, que té la seva expressió més cridanera en l'aparició del **barraquisme**.

Marca com punt de partida el canvi en el model turístic eivissenc que s'inicia amb **la crisi del 2008** i que suposarà l'abandonament del turisme familiar i l'aposta pel turisme de luxe. Aquest procés vindrà acompanyat del fenomen de la **gentrificació** d'importantes zones de l'illa, amb el consegüent augment dels preus de l'habitatge i de la **privatització dels espais públics**. Assistim a l'expropiació del nostre territori i qualifica la situació actual com de **col·lapse**.

En relació amb el segon aspecte, tinc clar que fer front a la pobresa i l'exclusió social de la nostra illa passa per un necessari canvi de model econòmic basat en el **decreixement turístic**; crec que és imprescindible primer aturar i després disminuir l'arribada de turistes i de negocis turístics. En paral·lel, semblen imprescindibles **polítiques públiques d'intervenció del mercat de l'habitatge i corresponsabilitat empresarial**, amb la millora de les condicions laborals i salarials. I és que si el model no funciona, l'haurem de canviar!

Bibliografia

Ferrer, Joan Lluís: Ibiza masificada. Así nos expropián y nos expulsan de ella. Editorial: Balàfia Postals. 2025

Fundación FOESSA (Fomento de Estudios Sociales y de Sociología Aplicada) : Informe sobre exclusión y desarrollo social en la isla de Ibiza. Informes territoriales 2025.

https://www.foessa.es/main-files/uploads/sites/16/2026/02/Ibiza_Informe-sobre-exclusion-y-desarrollo-social-2025_web.pdf

Vives-Miró, Sònia i Rullan Salamanca, Onofre: La urbanización de la pobreza de la acumulación originaria a la crisis habitacional en Ibiza.

<https://portalinvestigacio.uib.cat/documentos/6025dde6551a6e5bd9f22d52?lang=es>

La pobresa a les Illes Balears: el miratge de la prosperitat

Andreu Grimalt

Director tècnic d'EAPN Illes Balears

Hi ha una idea que ja fa massa anys que es repeteix com un mantra: les Illes Balears van bé. El creixement econòmic, les dades d'ocupació o la bona marxa de la nostra principal indústria semblen confirmar-ho, però només hem de gratar una mica la superfície per descobrir que aquesta prosperitat és, en bona part, un miratge. Els darrers resultats publicats de l'Enquesta de Condicions de Vida palesen que almenys 200.000 persones viuen en risc de pobresa o exclusió social a la nostra comunitat; una xifra que, tot i registrar una corba descendent (i en cap cas compassada amb la millora econòmica dels darrers anys), és el reflex d'un fracàs col·lectiu que hauria de fer saltar totes les alarmes.

Almenys 200.000 persones viuen en risc de pobresa o exclusió a les Balears; aquesta prosperitat és un miratge.

I dic “almenys” perquè recordem que l'ECV es fa a llars, el que deixa fora al creixent nombre de persones que no en disposen i es veuen obligades a viure al carrer, a assentaments, a caravanes o a altres tipus d'infrahabitatges. Però tot i la seva contundència, no m'entretindré avui a presentar-vos totes les dades (ho deixem per l'octubre, quan presentem

l'informe sobre l'estat de la pobresa). Quedem-nos només amb algunes certeses que desmunten el mantra inicial.

La primera: tenir un treball remunerat ja no garanteix escapar de situacions de pobresa. L'augment sostingut del cost de la vida ha desbordat la capacitat dels salaris per garantir una vida digna, fins i tot entre persones amb contractes indefinits i jornades completes. El mercat laboral illenc, fortament estacional i amb una dependència estructural del turisme, genera milers de llocs de feina que no permeten cobrir necessitats bàsiques quan arriba l'hivern o quan els preus s'enfilen per damunt del que molts de salaris poden assumir. Així, la pobresa laboral ja no és una excepció, sinó una realitat quotidiana que interpel·la directament el nostre model econòmic i social, i que posa en evidència que treballar no sempre equival a viure amb dignitat.

La segona: es crea riquesa, però no es redistribueix de manera equitativa. A les nostres illes es genera una quantitat ingent de riquesa, però aquesta no arriba de manera equitativa a la majoria de llars. El model econòmic basat en un turisme d'alt volum concentra els

beneficis en uns pocs actors, mentre que gran part dels costos es reparteixen entre la immensa majoria de la població. El resultat és una paradoxa tan evident com incòmoda: convivim amb xifres rècord de PIB i d'ingressos empresarials, però arrosseguem una pobresa crònica que no som capaços d'erradicar. Aquesta asimetria no és accidental; és el símptoma d'un sistema que crea valor, però no el redistribueix i que converteix la desigualtat en una característica estructural de la nostra comunitat.

Convivim amb xifres rècord de PIB, però arrosseguem una pobresa crònica. El sistema crea valor, però no el redistribueix.

I la tercera, i potser la més important: qualsevol política social o econòmica està condemnada a quedar-se curta si no afrontem de manera decidida el problema de l'habitatge. Podem millorar els salaris, reforçar els serveis públics i fins i tot reduir les taxes de pobresa, però mentre el dret a un habitatge digne continuï vedat per a gran part de la població illenca haurem de seguir parlant de pegats, de mesures pal·liatives sense poder transformador. La manca d'habitatge és el nus que estreny totes les altres polítiques i si no el desfermam, cap estratègia podrà garantir un futur digne per a la gran majoria dels residents.

Amb això darrer no vull dir, ni prop fer-hi, que no s'hagin de continuar desplegant totes les mesures que siguin necessàries per garantir uns mínims de dignitat per a tota la ciutadania. Està demostrat que el que hem denominat escut social ha evitat que un percentatge molt rellevant de persones caigui en situacions de pobresa o exclusió, i hem de seguir insistint en l'ampliació del seu abast i la seva intensitat. Això no obstant, segueixen sent accions que actuen sobre

els símptomes i no van a l'arrel de la problemàtica.

I no hi van perquè, en primer lloc, abordar les causes estructurals implica qüestionar interessos molt poderosos: un model econòmic basat en la rendibilització del sòl i l'explotació indiscriminada dels recursos i un mercat immobiliari que ha convertit l'habitatge en un actiu financer abans que en un dret.

En segon lloc, perquè les polítiques de llarg abast requereixen temps, de consens i de continuïtat, tres elements malauradament absents a causa de la lògica del curt termini, de la polarització política i dels calendaris electorals.

El megaiot Rising Sun, valorat en uns 400 milions de dòlars, fondejat a la costa nord de Mallorca (juny 2026).

I en tercer, perquè assistim a un increment molt preocupant de l'aporofòbia, del rebuig a les persones pobres, a les que culpabilitzem de la seva situació i fins i tot de les nostres carències. No és el sistema el que les expulsa cap als marges; són elles, que no s'esforcen a bastament.

A partir d'aquests tres diagnòstics — interessos poderosos, manca de polítiques de llarg abast i creixement de l'aporofòbia— les solucions han de ser estructurals, sostingudes i valentes. I hem de començar per des-mercantilitzar l'habitatge i el sòl, retornar al treball el seu factor inclusiu, avançar en el camí del decreixement turístic i implementar una fiscalitat realment redistributiva.

Després, és imprescindible blindar les polítiques de llarg termini perquè no depenguin del cicle electoral. Això vol dir construir consensos amplis entre institucions, agents econòmics i, això és important, societat civil, establir estratègies estables amb objectius mesurables i, com és lògic, dotar-les de recursos suficients. Només així es pot garantir la necessària continuïtat en qüestions com l'habitatge, el model econòmic o la fiscalitat.

La pobresa és una decisió política, no un fenomen natural, i per tant es pot erradicar.

Finalment, cal combatre l'aporofòbia amb cultura democràtica. Això implica reforçar l'educació en drets socials, promoure les narratives que expliquen les causes estructurals de la pobresa i desmuntar el relat que culpabilitza les persones vulnerables. També requereix garantir espais de convivència, polítiques de cohesió social i una comunicació institucional que no alimenti estigmes. Només quan la societat entén que la pobresa és un

fenomen sistèmic i no una responsabilitat individual es pot generar el suport necessari per impulsar transformacions profundes.

Acabaré recordant el que sempre diem a EAPN: la pobresa és una decisió política, no un fenomen natural, i per tant es pot erradicar si s'apliquen les mesures necessàries. Però no n'hi ha prou amb crear riquesa: cal repartir-la. No n'hi ha prou amb generar ocupació: cal garantir que sigui de qualitat i permeti viure amb dignitat. No n'hi ha prou amb la llei de l'oferta i la demanda: cal intervenció pública. No n'hi ha prou amb parlar d'inclusió: cal practicar-la.

En definitiva, o afrontem el conflicte real que sosté aquest model o continuam fent veure que no tot va bé mentre la fractura social s'eixampla. I no és manca de diagnòstic, és manca de voluntat. Les Illes Balears no estan atrapades en un destí inevitable sinó en decisions que beneficien uns pocs i condemnen massa gent a viure en la precarietat permanent.

I mentre no assumim que la prosperitat d'uns no es pot sustentar en la vulnerabilitat dels altres, seguirem administrant la desigualtat amb discursos triomfalistes i mesures pal·liatives i insuficients. Si volem un futur diferent, no bastarà amb retocs ni amb bones intencions; serà necessari desmuntar les estructures que fabriquen pobresa i construir-ne d'altres que garanteixin drets. Tot el que no sigui això és perpetuar el miratge.

L'habitatge: el fracàs del sistema

Anna Grau

Sociòloga

Creixes en un lloc. Hi fas els amics, hi aprens la llengua, hi coneixes els seus racons. Després descobreixes que no te'l pots permetre. El lloc on has crescut o has decidit viure s'ha convertit en un actiu financer global que expulsa lentament qui no pot seguir-ne el ritme. El que no surt mai als gràfics és l'angoixa: la impossibilitat de planificar, la dificultat de criar fills en un barri sabent que potser no hi podràs continuar, o d'envellir a prop dels teus. Quan es perd l'habitatge, no es perd sols el sostre: es perd la xarxa —el pediatre de prop, la veïna que té una clau de casa, la família a vint minuts.

El baròmetre del CIS de març del 2026 situa l'habitatge com el principal problema d'Espanya per primera vegada: el 43,5% de la ciutadania l'assenyala per davant de la crisi econòmica (22,5%) o la qualitat de l'ocupació (18,3%). Entre les persones de 18 a 34 anys, és la primera preocupació tant a escala col·lectiva com personal.

L'Índex de Preus de l'Habitatge va assolir el 2025 els 195,1 punts a les Illes Balears —el màxim des del 2008—, amb un increment del 12,0% respecte a l'any anterior. Des del 2015, el preu de compravenda ha crescut un 95,1% a les

Illes Balears, quinze punts per sobre de la mitjana espanyola, i els habitatges nous s'han encarit un 132% en una dècada. El preu del sòl, a 401,3 €/m², fa de les Balears l'única comunitat que supera els 300 €/m². No és un mercat tens: és un mercat que ja no és per a qui hi viu.

Aquell pis de 70 metres quadrats que costava 574 euros el desembre del 2015 al desembre del 2025 en costava 1.337 mentre, no caldria ni remarcar-ho, prou sabem que els salaris no s'ha multiplicat per 2,3 en deu anys. Palma, Eivissa i Calvià registren increments del lloguer superiors al 40% entre 2015 i 2022, molt per sobre de la inflació del període (16%). Per comprar un habitatge a les Illes Balears, una llar hauria de destinar el 30% del sou durant 61,4 anys; a la resta d'Espanya, 30,6. La distància entre ambdues xifres no ha parat de créixer: el 2020, quan la pandèmia va fer caure la renda a les Balears un 10,2% mentre el preu de l'habitatge pujava un 19,3%, la diferència d'esforç va saltar de 18 a 32 anys en un sol exercici. Des d'aleshores, la bretxa no s'ha tancat. De les 15.471 transaccions del 2025, 147 corresponien a habitatge protegit. Menys de l'1% del total.

Anunci al carrer Forn de la Glòria (Palma)

El sobreesforç residencial —dedicar més del 40% dels ingressos a l'habitatge— afecta el 14,5% de les llars de les Illes Balears, la taxa més alta de l'Estat. El 56,6% de les llars joves viuen de lloguer i el 35,2% pateixen sobreesforç. Les famílies monomarentals arriben al 41,3%. Per als migrants no comunitaris, el 71,6% viu de lloguer i el 42,5% pateix sobreesforç —persones que sovint arriben precisament sense la xarxa que l'habitatge hauria d'ajudar a construir. I al final del tot: 535 persones sense llar el 2022, 378 execucions hipotecàries el 2024 i 514 ocupacions el mateix any, la xifra més alta de la sèrie. Quan no hi ha

cap sortida ordinària, la gent busca la seva. El sistema no ofereix alternatives: desplaça el problema.

El 23,0% de les compravendes a les Balears el 2025 les van fer no residents —la taxa més alta de l'Estat. El preu mitjà d'una compravenda és de 457.025 euros, 2,2 vegades la mitjana estatal. El 2008, la diferència era del 28%; el 2025 és del 117%.

"Per comprar una casa a les Balears, una llar ha de destinar el 30% del sou durant 61 anys.

Però el problema no és sols qui compra: és qui controla el mercat de lloguer. A Palma, el 63,1% dels habitatges per a llogar estan en mans de propietaris amb dos o més immobles. A tot Espanya, el 61% del mercat pertany a multipropietaris, empreses i fons, i tan sols el 39% a petits propietaris amb un sol immoble. La imatge del lloguer com una economia domèstica és avui residual. Entre 2016 i 2023, els petits propietaris varen augmentar el seu parc un 30,4%; els multipropietaris, un 39,9%. La concentració és encara més acusada a Palma: el darrer any, el 54% dels habitatges d'ús residencial donats d'alta a la ciutat ho varen ser a nom de persones jurídiques, dels quals el 93% són empreses. La compra d'habitatges per part d'empreses s'ha incrementat un 81% en els darrers cinc anys, i el 79% d'aquests propietaris en posseeix vuit o més. Quan el mercat es concentra en menys mans, la negociació es torna asimètrica: qui té desenes d'habitatges pot assumir buits, apujar preus i seleccionar; qui no en té, només pot adaptar-se.

Tot això ve de lluny. Durant dècades s'ha construït una societat de propietaris que ha acabat confonent el dret a l'habitatge

amb el dret a disposar-ne com a actiu. Aquesta confusió bloqueja qualsevol regulació efectiva. Una minoria cobra rendes; una majoria les paga. No és que els preus pugin perquè hi ha molta demanda: és que hi ha demanda perquè l'habitatge s'ha convertit en una inversió segura. Ja no et fa falta treballar per tenir on viure, et fa falta heretar. La meritocràcia és una paraula buida.

Karl Polanyi ja ho va veure fa més de setanta anys: quan el mercat penetra fins als fonaments de la reproducció social —l'habitatge, la salut, l'educació, la cura—, trenca els pactes intergeneracionals sobre els quals es va construir l'estat del benestar. David Harvey hi ha posat un nom precís per al nostre present: *acumulació per desposseïció*. La riquesa que perd la majoria —en forma de salaris erosionats pels lloguers, d'estalvis impossibles, d'herències venudes per pagar residències— no s'evapora: es concentra. Cada euro que una llar dedica de més al lloguer és un euro que algú altre cobra. La crisi de l'habitatge no és un mal funcionament del mercat: és el mercat funcionant exactament com està dissenyat.

Quan tenir casa depèn més de l'herència que del treball remunerat, el problema és el sistema.

I qui és el subjecte d'aquest desplaçament? L'antropòleg Javier Gil l'ha batejat com la *generación inquilina*: una generació que viu de lloguer no per elecció, sinó per exclusió, i el benestar de la qual depèn ja més de la capacitat d'heretar que de qualsevol esforç propi. És una generació que ha de fer compatibles trajectòries laborals precaritzades amb un mercat residencial expulsor, que ajorna l'emancipació, la maternitat, els projectes a llarg termini. I

que, precisament per això, comença a polititzar el que durant dècades s'havia viscut com un fracàs personal.

Davant d'això, hi ha qui s'organitza. La trajectòria és més llarga del que sembla: la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca neix el 2009 al caliu de la primera gran onada de desnonaments, el novembre de 2010 s'atura el primer desnonament a Madrid, i del 2017 ençà s'estenen els sindicats de llogateres com a resposta a una crisi que ja no és només hipotecària sinó, sobretot, de lloguer. Catalunya, València, Madrid, Bilbao, Saragossa i ara també Palma. Cap d'aquestes organitzacions, per si sola, no aturarà l'IPH. Però aturen desnonaments concrets, negocien augments abusius, fan visible el conflicte i, sobretot, retornen a qui se sent sol davant del propietari la consciència que el problema no és seu.

Noves construccions de luxe al Port d'Andratx (maig 2026).

A un altre nivell, hi ha les cooperatives d'habitatge en cessió d'ús —amb La Borda a Barcelona, com a pioner i referent— que treuen literalment l'habitatge del mercat: la cooperativa manté la propietat, les sòcies hi viuen amb dret d'ús no especulatiu, els pisos no es poden vendre amb plusvàlua. Demostren, en la pràctica, que la desmercantilització és possible quan hi ha sòl, finançament i voluntat política. Quan funcionen, no aporten sols un sostre: aporten veïnes amb les quals envellir, criatures que creixen amb cura compartida, formes de vida col·lectives que contraresten l'atomització que el mercat produeix.

Però aquestes iniciatives no es poden mesurar només pel parc d'habitatge que generen, sinó per la consciència que produeixen i per la pressió política que organitzen. Sense un moviment social

ampli, ni la millor llei serveix; sense polítiques públiques ambicioses, cap moviment, per potent que sigui, pot resoldre per si mateix un problema estructural.

I la resposta institucional continua sent insuficient. *El Plan de Vivienda 2026-2030* preveu una inversió estatal d'uns 360 milions d'euros anuals, en un context en què el Banc d'Espanya estima un dèficit de 700.000 habitatges i el ritme de producció pública amb prou feines arriba als 6.000 anuals. Les competències fragmentades entre administracions dificulten una estratègia coherent, però el problema no és només de coordinació: és de prioritat política. Durant anys s'ha optat per gestionar els efectes —subvencions, ajuts puntuals— sense intervenir de manera estructural en el mercat. Mentrestant, ciutats com Viena demostren des de fa un segle que un parc públic ampli, no segregat i de qualitat és perfectament viable: el 60% del seu habitatge és d'iniciativa pública o cooperativa, i el lloguer hi pesa de mitjana menys del 20% dels ingressos. No és un miracle: és una decisió mantinguda durant generacions.

"La crisi de l'habitatge no és un mal funcionament del mercat: és el mercat funcionant exactament com està dissenyat."

Creixes en un lloc i vols viure on tens arrels o projecte. Que no puguis no és una fatalitat ni una disfunció puntual: és el resultat d'un sistema que ha deixat de garantir una condició bàsica de vida. Quan tenir casa depèn més de l'herència que del treball remunerat, quan el mercat expulsa més gent de la que pot integrar, quan les polítiques arriben tard i no alteren les regles del joc, el problema ja no és l'habitatge. El problema és el sistema.

Un salari per viure amb dignitat

Maria Àngels Aguiló

Secretària d'Ocupació de CCOO de les Illes Balears

Foto: Diario de Ibiza

Les Illes Balears travessen una etapa econòmica plena de contradiccions i incerteses. D'una banda, les xifres d'ocupació baten rècords mes rere mes; la negociació col·lectiva ha aconseguit increments salarials i avenços destacables en els sectors clau del territori i les temporades turístiques no deixen de créixer, tant en nombre de visitants com en despesa. Però, malgrat tot això, la realitat és tossuda: la classe treballadora continua sense veure traduïdes aquestes suposades millores en unes condicions de vida dignes.

Per tot això, les Illes Balears s'han convertit en un dels territoris amb el cost de vida més alt de tot l'Estat. La insularitat, la pressió turística que ofega el mercat de l'habitatge i la dependència del transport marítim i aeri dibuixen un escenari econòmic injust, en què els salaris continuen quedant molt lluny del que realment necessita la població treballadora per viure amb dignitat.

Les Illes Balears s'han convertit en un dels territoris amb el cost de vida més alt de tot l'Estat.

Conscients d'aquesta realitat i amb la voluntat de posar xifres clares a les necessitats reals de les persones

treballadores de les Illes Balears, el sindicat Comissions Obreres de les Illes Balears va impulsar l'any 2024 el càlcul del Salari de Referència de les Illes Balears (SRIB), una eina pionera a la comunitat autònoma. Aquest indicador estima el pressupost mínim imprescindible perquè una persona treballadora pugui cobrir les seves necessitats bàsiques a cadascuna de les quatre illes. El 2025, aquest càlcul s'ha actualitzat, fet que permet, per primera vegada, analitzar com evoluciona el cost de la vida d'un any a l'altre i posar en evidència quines partides i quins territoris han patit els canvis més rellevants.

Segons CCOO, l'habitatge ja representa el 57% del pressupost mínim per cobrir les necessitats bàsiques a les Illes.

Per al conjunt de la comunitat autònoma, el pressupost anual necessari ha passat de 27.765 euros el 2024 a 31.646 euros el 2025, un increment de 3.881 euros que suposa un augment del 14%. Aquesta xifra evidencia que el salari mensual net imprescindible per a 14 pagues s'enfila fins als 2.260 euros. L'habitatge continua sent, amb molta diferència, la partida més determinant, ja que representa el

57% del total del pressupost i és també la que més creix en termes absoluts (+2.594 euros), reflectint una pressió insostenible sobre les economies familiars.

L'estudi també posa en relleu les diferències territorials i demostra que tot i que es pateix un efecte de pèrdua de poder adquisitiu a totes les Balears, les Pitiüses són les que presenten uns majors desequilibris i dificultats per fer front a les despeses mensuals.

Davant d'aquesta situació, el sindicat defensa amb claredat dues línies d'actuació que s'han de desplegar de manera complementària i urgent. D'una banda, cal reforçar la negociació col·lectiva perquè els increments salarials deixin d'anar a remolc i s'ajustin, d'una vegada, al cost real de la vida. De l'altra, és imprescindible exigir polítiques públiques valentes i efectives que frenin l'escalada dels preus de l'habitatge, l'alimentació i el transport, i que apostin per l'ampliació i el reforç dels serveis públics.

Només amb l'articulació decidida d'aquestes dues vies es podrà començar a corregir el desequilibri entre els salaris reals i el salari de referència, i avançar cap al que hauria de ser un objectiu irrenunciable: garantir una vida digna, estable i realment autònoma per al conjunt de la ciutadania de les Illes Balears.

Els beneficis creixen, però les desigualtats també: el nostre esforç no es tradueix en benestar, sinó en precarietat

Les Illes Balears són un territori que genera una enorme riquesa, però aquesta riquesa no pot continuar acumulant-se mentre la classe

treballadora queda enrere. És inacceptable que, en una economia tan dinàmica, les rendes del treball no siguin suficients per garantir una vida digna i autònoma. El que avui vivim és una realitat de desequilibri estructural: els beneficis creixen, però les desigualtats també, i cada vegada més persones treballadores veuen com el seu esforç no es tradueix en benestar, sinó en precarietat i empobriment.

Des del sindicalisme s'ha de ser clar: la riquesa que es genera al nostre territori ha de revertir en qui la fa possible, i això passa per salaris justos, condicions dignes i polítiques que posin fre a un model que, tal com està plantejat, només amplia la bretxa social.

Podeu consultar l'estudi del SRIB aquí:
<https://ib.ccoo.es/52fecbb2c01d8bb7ffc9516b560f16aa000061.pdf>

Desigualtats socials a l'escola o desigualtats educatives?

Xavier Ferriol

President de FAPA-Mallorca

Miquel Àngel Guerrero

Director de FAPA-Mallorca

Les desigualtats socials també traspassen la porta de l'escola, els infants i joves no poden deixar fora tot allò que els configura dia a dia. Les desiguals oportunitats econòmiques, les diferents necessitats educatives, l'entorn social o comptar o no amb un suport acadèmic familiar són condicionants que formen part de l'equació de l'èxit educatiu de l'alumnat, tan importants com els recursos del mateix centre educatiu.

L'escola no pot defugir la necessitat d'adaptar-se a la societat en què vivim i la nostra societat és diversa, plural i complexa. No totes les persones parteixen del mateix punt ni tenen les mateixes oportunitats, per això, el concepte clau que cal manejar és el d'equitat educativa: no donar a tothom el mateix, sinó oferir a cada persona allò que necessita per desenvolupar el seu potencial i tenir oportunitats reals de progrés.

La pregunta que ens fem és: com podem ajudar des de les escoles i instituts a reduir aquestes desigualtats socials entre l'alumnat? Segurament no està en el nostre àmbit d'influència canviar la situació econòmica o cultural de les famílies, ni millorar el seu entorn social, però l'escola té quelcom de microsocietat

que ens obri una finestra per reduir desigualtats.

Els i les docents treballen cada dia amb totes les eines i recursos al seu abast per compensar les diferències amb què arriben a l'escola i, com a federació d'associacions d'alumnes, tenim molt present aquesta desigualtat de partida. Les famílies que tenen necessitats vitals importants no es poden plantejar formar part d'una associació, les seves prioritats estan en un altre lloc. Per aquest motiu, tots i totes treballem per la millora dels centres educatius, beneficiant a tot l'alumnat independentment que les seves famílies pugin o associar-se a l'AFA.

Però també ens hem de fer una altra pregunta: realment el sistema educatiu està dissenyat per evitar que les desigualtats socials estiguin presents a les aules? Si pretenem que el sistema educatiu sigui equitatiu, a més de compensar les desigualtats externes, hem d'estar segurs que no es generin desigualtats internes.

Cal garantir que el cost econòmic per a les famílies no agreuja les dificultats que ja tenen, però massa sovint ens trobem amb situacions que no ho tenen en compte: projectes i iniciatives

pedagògiques que impliquen aportacions econòmiques de les famílies; l'obligació de comprar dispositius digitals com *chromebooks* o tauletes; centres sense programes de reutilització de llibres; o preus de menjador escolar massa elevats i amb ajuts que no sempre compensen de manera suficient aquesta despesa.

Sota paraules com 'excel·lència' es poden generar dinàmiques de segregació o concentració de determinats perfils.

L'escolarització és un altre factor que pot anar en contra de l'equitat del sistema educatiu i generar segregació escolar. Malgrat que aquest és un problema molt complex que implica aspectes socials profunds, segons com dissenyem els processos d'escolarització podem ajudar a reduir-la o potenciar-la. Els acords municipals d'escolarització equilibrada de l'alumnat nouvingut i amb necessitats de suport educatiu poden evitar les "escoles gueto" i ajudar que les escoles siguin un vertader reflex de la diversitat social de l'alumnat. Allà on s'ha implantat, en uns anys es veuen resultats satisfactoris, però hi ha altres municipis, com Palma, que es resisteixen a iniciar aquest procés.

Un altre factor important són les zones d'escolarització, que permeten garantir una escola de proximitat i arrelada al seu entorn. Malauradament, l'aposta del Govern actual per eliminar les zones escolars a la majoria de municipis augmentarà la segregació escolar a mig termini. L'argument que s'esgrimeix d'una suposada llibertat d'elecció de centre només beneficiarà les famílies amb condicions per exercir aquesta llibertat, que seran les úniques que podran triar certes escoles lluny del seu

domicili. Una vegada més, confonem igualtat amb equitat.

La recent proposta del Govern sobre la creació dels anomenats "centres d'excel·lència de Batxillerat" també ha obert un debat que va molt més enllà de l'organització educativa. Hem de dedicar recursos a crear centres només per a l'alumnat amb millor expedient acadèmic o hem de destinar els nostres esforços a què tots els centres puguin donar resposta als objectius del seu alumnat? Aquesta proposta preocupa perquè l'escola no ha de limitar-se únicament a seleccionar talent acadèmic, té una altra funció essencial: representar la societat en què vivim. I la nostra societat és diversa, plural i complexa. Ningú discuteix que el sistema educatiu ha d'aspirar a la qualitat i al desenvolupament del talent, el problema apareix quan sota paraules com "excel·lència" es poden generar dinàmiques de segregació o concentració de determinats perfils d'alumnat.

Podríem començar per plantejar-nos per què la majoria d'IES públiques, a diferència dels centres concertats, no disposa d'un espai de migdia perquè l'alumnat pugui quedar a dinar al centre i continuar els horabaixes amb altres activitats, siguin de suport educatiu siguin de temps lliure. Tal vegada, eliminant barreres potenciaríem les seves oportunitats.

Avui ja trobem alumnat de batxillerat que té pràcticament assegurada una plaça en una universitat privada per estudiar determinades carreres, mentre el company del costat continua estudiant sota una gran pressió per intentar aconseguir la nota necessària que li permeti accedir a una universitat pública. Aquesta realitat ja reflecteix desigualtats importants que l'educació

pública hauria d'intentar compensar, no ampliar encara més.

No podem ignorar que és a la doble xarxa del sistema educatiu, amb centres públics i centres privats concertats, on tots aquests factors interns de desigualtat es mostren d'una manera molt clara. Els costos econòmics per a les famílies són molt majors a la majoria de centres privats concertats, tant els directament associats a activitats educatives com els dels serveis complementaris, sense que l'Administració faci res per regular-los. La reticència d'una part del sector concertat als processos d'escolarització equilibrada, així com la seva demanda d'eliminació de les zones escolars, mostra la seva intenció de ser les escoles de només una part de la societat, de les famílies amb menys dificultats.

Un darrer aspecte molt important és el de la inclusió educativa, l'alumnat amb necessitats educatives especials (NEE) ja sofreixen importants desigualtats socials en el seu dia a dia. En arribar al centre educatiu, aquest ha d'acollir-lo amb una mirada inclusiva que elimini o compensi les barreres de l'entorn que el fan ésser diferent. Però, malgrat la gran feina que fan molts de centres, encara queda molt de camí perquè el sistema educatiu sigui realment inclusiu.

Com a exemple, és preocupant l'aposta de la Conselleria d'Educació per l'augment progressiu d'aules UEEO, aules per a l'alumnat amb NEE a centres ordinaris. La realitat que solem veure és que deixen de ser un recurs puntual de suport i passen a convertir-se en espais de separació habitual. La inclusió no consisteix únicament a compartir un edifici, consisteix a conviure, participar i créixer junts. Si cada vegada separem més perfils d'alumnat, correm el risc de

construir centres menys diversos i menys representatius de la realitat social. Quan agrupem excessivament estudiants per rendiment, necessitats específiques o fins i tot per qüestió de sexe, empobrim una part fonamental de l'educació: aprendre a conviure amb persones diferents.

La inclusió no consisteix únicament a compartir un edifici, consisteix a conviure, participar i créixer junts.

Per una altra banda, seríem ingrats si no reconeguéssim que molts de centres fa anys que treballen amb enorme esforç, mitjançant programes com PROA+ o PMT, per millorar la convivència, reduir l'abandonament escolar i compensar desigualtats. Són projectes reals, avaluable i construïts des de la feina diària de docents, alumnat i famílies.

Alguns models poden aconseguir determinats resultats acadèmics, sí, però també poden limitar aprenentatges humans, socials i culturals fonamentals. I això és especialment preocupant quan pensam en aquells que demà ocuparan llocs de responsabilitat i prendran decisions que afectaran el conjunt de la societat. Dificilment podrem construir una societat empàtica, cohesionada i justa si educam els nostres joves en entorns cada vegada més segregats.

Necessitam polítiques educatives valentes que reforcin la capacitat de compensar les desigualtats socials, limitin les desigualtats educatives internes i generin centres inclusius. La qualitat d'un sistema educatiu no s'hauria de mesurar per l'existència d'uns pocs espais considerats excel·lents, sinó per la capacitat del conjunt del sistema per oferir oportunitats reals a tot l'alumnat.

Desigualtat a les Balears: els rics com a problema

David Abril Hervás

*Professor de la UIB i
director de la fundació Intercoopera*

Fa uns mesos, la revista Forbes va anunciar el llançament d'una edició específica per a les Illes Balears. La notícia va circular amb normalitat en els cercles empresarials i mediàtics. Però la presentació pública de Forbes Balears hauria de llegir-se, en realitat, com un símptoma: la nostra comunitat s'ha convertit en un territori prou atractiu per als milionaris per a justificar una publicació dedicada a celebrar la (seva) riquesa. Que hi hagi prou milionaris i grans fortunes a les Illes per sostenir un producte editorial d'aquestes característiques no és una bona notícia. És, precisament, part del problema.

Les dades ho confirmen amb crueltat. Les Balears són la segona comunitat autònoma amb riquesa mitjana més elevada per llar d'Espanya —477.000 euros el 2022, un 25% per sobre de la mitjana estatal—, però al mateix temps una de les més desiguals, amb un índex de Gini patrimonial de 74,8, només superat per Canàries. El missatge és clar: som una societat rica en termes agregats, però profundament desigual en termes distributius. I les causes d'aquesta desigualtat no es troben en la manca de riquesa, sinó en qui la concentra.

Una desigualtat que el Gini de renda no veu

El debat públic sobre la desigualtat a les Balears s'ha articulat tradicionalment al voltant del Gini de renda, que el 2024 se situava en un 28,7%, per sota de la mitjana estatal (31,2%). Aquesta dada, tot i ser rellevant, és profundament insuficient: no captura el cost real de l'habitatge, no mesura la riquesa acumulada, i invisibilitza la distància estructural entre els que viuen de rendes del capital i els que viuen exclusivament del treball.

L'1% de la població amb rendes més altes concentra el 72% dels dividendes empresarials.

Amb dades de 2023, l'anàlisi del Panel de Llars de l'Agència Tributària —amb una mostra de 44.509 llars, gairebé un 10% de la població analitzada— permet una radiografia molt més nítida. Quan apliquem els llindars de pobresa reals a les dades declarades, el percentatge de llars en risc de pobresa s'enfila fins al 22,55%, molt per sobre del 16,9% que registra l'indicador AROPE. Això no és un error estadístic: és el reflex de la limitació dels indicadors convencionals per capturar la realitat econòmica d'un territori com el nostre.

Forbes també ha obert perfils propis de Balears a les xarxes socials. @forbesbalears

A més, cal tenir en compte que els col·lectius més desafavorits —en particular les persones immigrades en situació administrativa irregular, que podrien representar al voltant de 40.000 persones a les Illes Balears— no figuren en cap d'aquestes mostres perquè no fan declaració de la renda. La desigualtat real és, per tant, encara més profunda del que reflecteixen les xifres.

Com es distribueix la riquesa: la massa salarial i el capital

Les dades del Panel de Llars mostren una distribució de la renda bruta profundament asimètrica. El 53% de les llars de les Balears disposen d'una renda bruta equivalent inferior a 18.128 euros anuals -per sota del llindar de pobresa per a una llar de dos adults i dos fills. D'aquest grup, el 10% amb menys ingressos (renda inferior a 5.982 euros, aproximadament un terç de l'SMI) representa gairebé el 20% del total de les llars.

Pel que fa als salaris, la massa salarial bruta total a les Balears ascendeix a 13.030 milions d'euros. Però el 53% de les llars amb menys ingressos només en perceben el 19,9% —uns 2.593 milions. Malgrat que els salaris a les Balears van registrar una de les majors pujades de l'Estat el 2022 (+12,5%), les dades indiquen que aquesta millora afecta una part petita de la població assalariada: sols el 29,2% de les persones assalariades té un salari brut igual o superior al salari mitjà, de 27.145 euros.

El 10% més ric acumula el 61,6% de la riquesa neta total a les Balears, mentre la meitat més pobre sols té el 4,7%.

La bretxa s'amplia quan s'analitzen les rendes del capital. Les dades són contundents: l'1% de la població amb rendes superiors a 96.475 euros concentra el 66,7% de les rendes del capital mobiliari, el 72% dels dividends empresarials, i el 50% de tots els guanys patrimonials nets. Al mateix temps, els percentils per sota del 50 —la meitat de la població— concentren menys del 5% dels guanys derivats de la transmissió d'immobles i béns. El nucli dur de la desigualtat a les Balears és que els rics es retroalimenten, i guanyen distància respecte a la majoria, i als més empobrits.

El patrimoni: on s'acumula la riquesa real

Si les rendes mostren desigualtat, el patrimoni la multiplica. L'Atlas de Riquesa d'Espanya -elaborat a partir del mateix Panel de Llars per Marrero, Martínez-Toledano, Palomino i Petrov (2025), confirma que el 10% més ric acumula el 61,6% de la riquesa neta total a les Balears, mentre que el 50% amb

menys patrimoni posseeix únicament el 4,7% del total. A Espanya, ja de per si molt desigual en termes patrimonials, les xifres equivalents són el 58,3% i el 6,7%, respectivament. Les Balears, doncs, som més desiguals que la mitjana en els dos extrems.

La composició patrimonial és també reveladora. A diferència d'altres comunitats, a les Balears el pes de la inversió immobiliària -no l'habitatge principal, sinó la propietat addicional amb finalitats lucratives, és superior a la mitjana (17,6% enfront del 14% estatal), i el pes dels actius de negoci (14,5% enfront de l'11%) és també més elevat. Això indica que la riquesa acumulada a les Illes Balears no és principalment la d'una classe mitjana propietària de la seva llar, sinó la d'un segment de propietaris que extreuen rendes del mercat de lloguer i de l'activitat empresarial. El fet que, en només 10 anys entre el 2013 i el 2023, el nombre d'agències immobiliàries hagi pujat de 3.987 a 9.476 diu molt del nivell d'extractivisme que alimenta aquest cercle viciós de la desigualtat.

El sistema fiscal, lluny de corregir la desigualtat a les Illes, l'està amplificant.

Pel que fa al patrimoni immobiliari, les propietats urbanes declarades al Panel de Llars assoleixen els 43.809 milions d'euros. Més d'un terç d'aquest valor (36,18%) es concentra en el 10% de la població amb més ingressos. Aquestes mateixes persones concentren el 40,2% de les propietats rústiques, el 75% de les accions cotitzades en borsa, i el 83,3% de les criptomonedes. El patró és sistemàtic i consistent: tot actiu que genera rendiment o revalorització es concentra a la part alta de la distribució.

L'habitatge: la desigualtat que expulsa

Tot aquest patrimoni immobiliari concentrat en poques mans té una contrapartida directa: l'exclusió residencial. L'habitatge s'ha encarat un 180% en la darrera dècada a les Illes Balears. En una comunitat on la taxa de propietat és inferior a la mitjana estatal i el lloguer és la forma d'accés majoritari per a moltes llars, la concentració de l'oferta en mans d'un nombre reduït de propietaris —que al mateix temps es beneficien de deduccions fiscals per les seves rendes del capital i de bonificacions en l'impost de patrimoni— representa una transferència sistemàtica de riquesa des de les llars treballadores cap als propietaris.

No és casual, en aquest sentit, que les rendes per arrendament d'immobles es concentrin a partir del percentil 80 (el 80% del total), mentre que el 80% de la massa salarial és percebuda per un 53% de la població que no té capacitat de generar estalvi ni acumulació patrimonial. L'accés a un habitatge digne ha estat identificat com el principal factor d'exclusió social a les Illes (Nadal i Abril, 2023; EAPN, 2025). Les dades del Panel de Llars permeten ara identificar amb precisió qui és l'altra cara d'aquesta exclusió.

La desigualtat invisible: gènere, cultura i fiscalitat

L'anàlisi del Panel de Llars revela dimensions addicionals de la desigualtat que sovint passen desapercebudes. La bretxa de gènere en els ingressos declarats assoleix els 5.413 euros anuals de diferència entre homes i dones —molt superior als 3.000 euros que registra la bretxa salarial oficial—, i afecta de forma

transversal les rendes del treball, del capital mobiliari i de les activitats econòmiques.

La desigualtat patrimonial no és una externalitat del model econòmic balear: n'és el resultat lògic.

Fins i tot en àmbits aparentment allunyats de la distribució de la riquesa, la desigualtat apareix. El 56% dels premis culturals i científics no exempts de tributació es concentra en els percentils de renda a partir del 90. La meitat de la població amb menys ingressos només n'acumula el 4,5%, tot i representar gairebé la meitat de la societat. Que la cultura i el reconeixement intel·lectual reproduïxin la distribució de la riquesa no és una anomalia: és el reflex d'una estructura social on les oportunitats, no tan sols els ingressos, estan desigualment distribuïdes.

Cases de luxe a Cala Llamp, Andorra.

Des del punt de vista fiscal, les dades mostren que els que més tenen no tan sols concentren la riquesa, sinó que se'n beneficien de manera desproporcionada de les deduccions i bonificacions del sistema tributari. Les aportacions a plans de pensions privats —que permeten reduir la base imposable, es concentren al 90% en els percentils de renda a partir del 80. Les bonificacions de l'impost de patrimoni en l'àmbit autonòmic afecten principalment els contribuents de renda més elevada. I les exempcions per habitatge habitual beneficien en un 68-72% els percentils superiors. El sistema fiscal, lluny de corregir la desigualtat, l'està amplificant a les Balears.

Els rics com a problema estructural

Quan es presenta Forbes Balears, s'assumeix que la concentració de

fortunes a les Illes és un indicador d'èxit econòmic. Però les dades ens diuen una altra cosa: la concentració de riquesa en un 1% de la població no és un fenomen neutral: és el revers d'un sistema en el qual el 53% de les llars no arriba a 18.128 euros anuals, el 22,55% viu en risc de pobresa real, l'accés a l'habitatge s'ha convertit en impossible per a moltes famílies, i les rendes del treball perden pes davant les rendes del capital any rere any.

Mentre no assumim que la prosperitat d'uns no es pot sustentar en la vulnerabilitat dels altres, seguirem administrant la desigualtat amb discursos triomfalistes i mesures pal·liatives.

La desigualtat patrimonial no és una externalitat del model econòmic balear: n'és el resultat lògic. Un model basat en la turisticació intensiva, la pressió sobre el mercat immobiliari, i la precarietat laboral estructural produeix, inevitablement, una societat on uns pocs acumulen riquesa mentre la majoria perd poder adquisitiu i drets. La publicació de Forbes Balears no és una notícia d'economia, sinó de política.

Abordar la desigualtat a les Balears requereix, per tant, fer visible allò que les estadístiques convencionals amaguen: no tan sols qui és pobre, sinó qui s'està forrant a costa del benestar de la majoria, i amb la passivitat d'uns poders públics que a damunt, envesteixen contra les persones migrants amb el mantra neofeixista de "primer, els d'aquí" (però als rics, que no els toquin).

Referències

Marrero, Martínez-Toledano, Palomino i Petrov (2025). *Panel de Hogares (AEAT, INE e IEF) i spainwealthatlas.world. Policy Brief EsadeEcPol #51.*

EAPN (2025). *El estado de la pobreza. Illes Balears. 15è Informe.*

Nadal, I. i Abril, D. (coords.) (2023). *Habitatge i exclusió residencial a les Illes Balears. Observatori Social de les Illes Balears-UIB.*

Fòrum de la Societat Civil (2025). *Document final de propostes del II Congrés de la Societat Civil.*

La pobresa infantil a les Balears: una realitat que no sempre es veu

Valentina Milano

Presidenta d'UNICEF a les Illes Balears

A les Illes Balears, una de les regions més dinàmiques i pròsperes d'Espanya, existeix una realitat que no sempre és visible, però que ens interpel·la com a societat: la pobresa infantil. Darrere dels bons indicadors macroeconòmics hi conviuen milers de nens i nenes que creixen en llars amb dificultats per cobrir necessitats bàsiques o per afavorir el seu ple desenvolupament.

Lluny de ser una situació conjuntural, les dades fa anys que mostren de manera clara i persistent la realitat d'aquesta pobresa. D'acord amb l'*Informe sobre pobresa infantil a Espanya 2025* d'UNICEF, en els cinc darrers anys la taxa de pobresa monetària a Espanya ha disminuït per als adults en 1,7 punts (ha passat del 19,8 % al 18,1 %), mentre que ha augmentat gairebé en la mateixa proporció per als menors de 18 anys, passant del 27,4 % al 29,2 %.

A les Balears, al voltant d'un de cada tres nens, nenes i adolescents ha estat en risc de pobresa o exclusió social.

Com es justifica que Espanya porti dècades registrant taxes de pobresa infantil superiors a la mitjana europea,

fins i tot en períodes de creixement econòmic? ¿És acceptable que, mentre països com Eslovènia, Polònia o Irlanda van reduir les seves taxes de pobresa infantil en més d'un 30 %, la taxa d'Espanya sigui la més alta de la Unió Europea (UE), i que tingui la segona taxa de risc de pobresa i exclusió social més alta darrere de Bulgària? Aquestes dades posen de manifest una bretxa molt preocupant entre la capacitat econòmica del nostre país i la seva voluntat i capacitat de desplegar polítiques efectives de protecció de la infància.

A les Balears, al voltant d'un de cada tres nens, nenes i adolescents ha estat en risc de pobresa o exclusió social en els darrers anys. El 2025 s'ha observat per fi una millora a les illes, amb taxes de pobresa infantil properes al 25 %. Tanmateix, no sabem en quina mesura aquesta millora és puntual o s'acabarà consolidant. Així mateix, la magnitud del problema continua sent molt significativa i no admet cap complaença: un de cada quatre nens i nenes a les Balears continua creixent en situació de vulnerabilitat, de manera que aquesta realitat segueix afectant moltíssimes famílies.

Viure la pobresa infantil: mancances quotidianes, oportunitats limitades

Darrere de l'etiqueta de "mancança material i social extrema" hi ha el 3,2 % de la infància balear que viu en condicions absolutament impròpies: nens, nenes i adolescents que s'enfronten cada dia a situacions d'infrahabitatge, assentaments o altres situacions greus que impliquen la mancança de més de 7 dels 13 elements personals i de la llar considerats bàsics per la UE. Aquestes són les situacions més greus i, generalment, més invisibilitzades.

Per a la resta, la pobresa infantil en el context balear no sol traduir-se en imatges extremes, però sí en mancances quotidianes que condicionen profundament la seva vida. Algunes de les seves manifestacions més habituals són no poder participar en activitats extraescolars esportives o d'oci, dificultats per accedir a una alimentació equilibrada, problemes per afrontar despeses educatives o de roba, o viure en condicions de l'habitatge inadequades, com ara en llars que no poden permetre's la calefacció o on viuen amuntegats sense cap espai d'intimitat.

El cost econòmic de la pobresa infantil a llarg termini se situa al voltant del 5% del PIB espanyol.

Si ser un nen o una nena pobre a Espanya no implica en la majoria dels casos una exclusió total dels serveis, sí que significa una acumulació de desavantatges que limita les seves oportunitats presents i futures. En aquest context, és especialment preocupant que una part important de nens, nenes i adolescents romanguin en

situació de pobresa durant diversos anys consecutius, especialment en etapes clau del seu desenvolupament. Aquesta exposició continuada té efectes profunds en el seu benestar present i futur: afecta la salut física i mental, dificulta el rendiment escolar i l'adquisició de competències, i redueix les seves oportunitats educatives i d'inserció laboral en l'edat adulta. A més del cost personal, a llarg termini aquestes desigualtats generen també importants costos socials i econòmics per al conjunt de la societat, associats a una menor productivitat, un pitjor estat de salut i una pressió més gran sobre els serveis públics, amb un cost econòmic molt elevat que, segons l'Alt Comissionat contra la Pobresa Infantil, se situa al voltant del 5 % del PIB espanyol.

Com s'expliquen aquests nivells de pobresa infantil a les Balears i a Espanya?

A les Balears, la pobresa infantil està estretament vinculada a factors estructurals. En primer lloc, l'elevat cost de l'habitatge, especialment a les zones urbanes i turístiques, que absorbeix una part massa elevada dels ingressos familiars. En segon lloc, la precarietat laboral i l'estacionalitat de l'ocupació, que generen inestabilitat econòmica en moltes llars. Aquestes situacions produeixen pobresa laboral, és a dir, famílies amb feina però amb ingressos insuficients. També, la pobresa infantil s'accentua encara més en determinats col·lectius que s'enfronten a condicions de vulnerabilitat més alta, com les famílies monoparentals, nombroses o amb condició d'immigrant.

A tot això s'afegeixen altres elements especialment rellevants a les Balears, entre els quals destaca la manca

d'habitatge de protecció oficial. La greu escassetat d'aquest tipus d'habitatge impedeix que pugui complir adequadament la seva funció social: alleujar situacions de dificultat i vulnerabilitat i garantir l'accés a un habitatge assequible per a moltes famílies. Lluny de contribuir a reduir aquestes desigualtats, la seva insuficiència acaba agreujant-les. Les Balears és, de fet, la comunitat autònoma amb menor percentatge d'habitatge protegit en venda de tot Espanya: només un 1,61 % de les compravendes realitzades el 2024 van correspondre a habitatge protegit, davant el 18,21 % d'Extremadura o el 12,15 % d'Astúries. A escala nacional, la situació tampoc no és positiva: segons *Provivienda*, el parc d'habitatge social a Espanya representa únicament el 3,3 % del total, davant d'una mitjana europea propera al 8 %.

Les Balears és la comunitat autònoma amb menor percentatge d'habitatge protegit en venda de tot Espanya

Aquests elements expliquen, en part, per què, fins i tot en contextos de creixement econòmic, la pobresa infantil pot persistir i fins i tot cronificar-se. Tanmateix, aquesta situació no pot entendre's sense incorporar un altre element clau: la insuficiència de polítiques públiques de lluita contra la pobresa específicament orientades a la infància i al suport a la criança. La realitat de la pobresa infantil a les nostres illes i al conjunt del territori espanyol, suposa una vulneració inacceptable dels drets de nens, nenes i adolescents en un país econòmicament pròsper com el nostre, i exigeix repensar les polítiques públiques des d'una veritable perspectiva d'infància, que situï al centre la garantia de drets

fonamentals, com el dret a un nivell de vida adequat, a l'educació, a la salut i a la participació. Tanmateix, les dades són clares: Espanya no està invertint prou en la infància. Destina l'1,5 % del seu PIB a aquestes polítiques, mentre que la mitjana de la Unió Europea se situa en el 2,5 %. Aquesta bretxa ajuda a explicar per què Espanya manté la taxa de pobresa infantil més elevada de la Unió Europea.

Mesures enfocades a la infància: una agenda inajornable

La lluita contra la pobresa infantil no pot abordar-se mitjançant mesures aïllades ni respostes conjunturals. Requereix una estratègia integral i sostinguda en el temps que combini polítiques d'habitatge, educació, conciliació i suport social centrades en la infància i des d'un enfocament de drets. També és fonamental escoltar els mateixos nens, nenes i adolescents, incorporant les seves experiències i necessitats reals al disseny de les polítiques públiques.

Tanmateix, considero fonamental posar el focus en una mesura veritablement decisiva que no s'ha desenvolupat encara de manera decidida a Espanya: les prestacions econòmiques adreçades a les famílies amb fills i filles. Des de fa anys, UNICEF Espanya recomana al govern espanyol l'adopció de la prestació universal per criança per a totes les famílies amb menors a càrrec. L'evidència internacional demostra que els països de la UE que han aconseguit reduir de manera clara i sostinguda la pobresa infantil —en alguns països fins en un 30 %, com s'ha assenyalat— compten amb sistemes amplis i estables d'ajudes a la criança que complementen els ingressos familiars i actuen com un

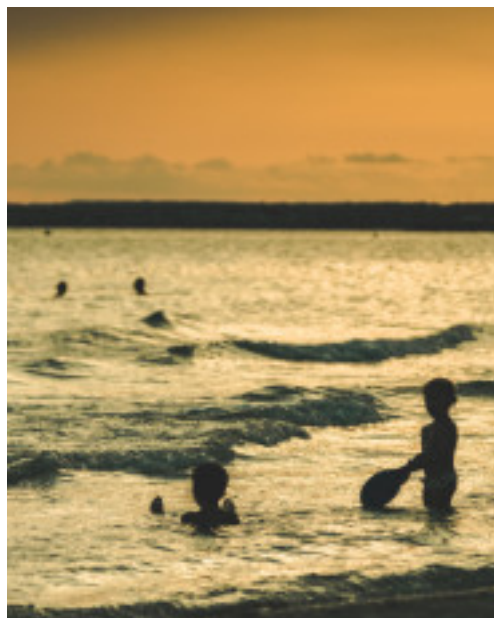
autèntic pilar de l'Estat de benestar. Les transferències monetàries de caràcter universal o fortament redistributiu permeten compensar els costos associats a la criança —estimats a Espanya entre 700 i 800 euros mensuals per fill o filla— i eviten que créixer en una llar amb menys recursos impliqui la vulneració de drets bàsics i l'acumulació de desavantatges amb conseqüències perjudicials per al desenvolupament de tants nens i nenes.

Espanya destina l'1,5% del seu PIB a polítiques d'infància, mentre que la mitjana de la Unió Europea és del 2,5%.

Al nostre país, però, les polítiques de suport econòmic a la criança continuen sent limitades i poc redistributives. Això explica que les prestacions socials actualment disponibles tinguin una capacitat relativament baixa per reduir la pobresa infantil. L'Ingrés Mínim Vital (IMV) i el Complement d'Ajuda per a la Infància (CAPI) han suposat avenços importants, però a la pràctica no arriben a moltes de les llars que els necessiten: dos terços de les llars potencialment beneficiàries de l'IMV tenen fills i filles a càrrec, però el 55 % no hi accedeix, mentre que el 72 % de les llars elegibles no el sol·licita, el CAPI.

Si volem afrontar de debò aquest problema greu i estructural per al present de la infància i el futur de la nostra societat, hem d'avançar cap a un model de suport a les famílies més sòlid, ambiciós i eficaç, que integri prestacions directes i eficaces, com la prestació universal per criança. En aquest sentit, aquest any 2026 és un moment clau, ja que el passat mes de febrer el govern va decidir finalment incorporar aquesta recomanació a la seva Estratègia de Desenvolupament Sostenible 2030,

preveient assolir, de manera progressiva, una ajuda directa de fins a 200 euros al mes (2.400 euros a l'any) per cada fill o filla menor de 18 anys, d'acord amb la proposta d'UNICEF Espanya.

Dos infants juguen a la platja de Can Pere Antoni.

La previsió, per primera vegada, d'una prestació universal per criança suposa un pas important per alleujar la càrrega econòmica de les famílies i reduir la pobresa infantil. Segons les estimacions d'UNICEF Espanya, el seu cost pressupostari rondaria els 3.500 milions d'euros, una inversió estratègica i infinitament inferior al cost social i econòmic de la pobresa infantil, estimat en al voltant de 60.000 milions d'euros anuals (el 5 % del PIB). A les Balears, UNICEF preveu que la seva implantació implicaria, a curt termini, un descens del 6,6 % de la taxa de pobresa infantil.

És important que aquesta mesura vegi la llum aviat. Així mateix, resulta essencial complementar-la amb ajudes i

prestacions focalitzades en les famílies que més ho necessitin, gestionades per la comunitat autònoma i compatibles entre si. De la mateixa manera, necessitem una política autonòmica d'habitatge amb enfocament d'infància que garanteixi a les famílies amb nens i nenes l'accés i la permanència en un habitatge digne a un preu assequible, tant en règim de lloguer com de compravenda.

La pobresa infantil no és només un problema social: és un desafiament ètic i una qüestió de justícia.

La pobresa infantil no és només un problema social: és un desafiament ètic i una qüestió de justícia. Però és també una inversió de futur. Les societats que protegeixen la seva infància són més cohesionades, més pròsperes i més resilients. A les Balears, tenim la capacitat i els recursos per garantir que cap nen o nena es quedi enrere. Però això exigeix voluntat política i compromís institucional —tant en l'àmbit central com autonòmic— i una implicació activa de tota la societat, que també pot aportar el seu granet de sorra des de l'individual i el comunitari. Perquè cada nen compta. I perquè el futur de les nostres illes depèn, en gran manera, de les oportunitats que avui siguem capaços d'oferir a qui les habitarà demà.

Una generació amb l'aigua al coll

Consell de la Joventut de les Illes Balears-CJIB

Article col·lectiu

N'Aina té 29 anys. Viu amb la seva parella i el seu fill en una casa de 50 m², amb un únic dormitori, dins el terreny dels seus sogres. L'espai se'ls ha quedat petit, especialment ara que el seu fill creix, però és conscient que, en el context actual, és una privilegiada. Aquesta aparent estabilitat, però, conviu amb una angoixa constant: sap que, si algun dia la seva relació es rompés, no podria assumir tota sola el cost d'un lloguer. La major part del seu sou se n'aniria només a garantir un sostre. Fa temps que cerquen un pis per comprar, però la hipoteca suposaria destinar el 40% dels ingressos familiars. Temen acabar vivint ofegats econòmicament.

En Toni i n'Alba tenen 27 anys i comparteixen pis amb tres persones més. Voldrien tenir un pis propi per ells sols, però, amb els ingressos que tenen, assumir una hipoteca significaria hipotecar també la seva tranquil·litat i viure durant dècades amb l'aigua al coll. Fa temps que parlen de tenir fills, però no saben si realment s'ho podran permetre.

En Bernat acaba de fer 30 anys i continua vivint amb els seus pares, tot i tenir una feina estable des de fa anys. Na Laura, mare soltera de 32 anys i amb feina estable, viu amb la seva mare perquè no

pot assumir tota sola el cost d'un habitatge.

Les històries de n'Aina, en Toni, n'Alba, en Bernat o na Laura no són excepcions. Són, cada vegada més, la normalitat. Darrere cada estadística sobre emancipació juvenil, preus del lloguer o salaris baixos hi ha vides en suspens, projectes ajornats i una sensació compartida entre molts joves de les Illes Balears: la d'estar fent tot el que "tocaria" fer —estudiar, treballar, esforçar-se— i, així i tot, no poder construir una vida autònoma amb unes mínimes garanties.

Darrere cada estadística sobre preus del lloguer o salaris baixos hi ha vides en suspens i projectes ajornats.

Durant molts anys es va repetir que, si estudiàvem i treballàvem, podríem tenir una vida millor que la de les generacions anteriors. Però avui molts joves senten que aquest pacte s'ha romput. La precarietat laboral, els salaris insuficients i l'escalada del preu de l'habitatge han convertit l'emancipació en un privilegi cada vegada més inaccessible. Treballar ja no és sinònim de poder viure amb dignitat.

A les Illes Balears, emancipar-se s'ha convertit gairebé en un privilegi. Les darreres dades de l'Observatori d'Emancipació mostren que només un 15,3% de les persones joves viuen fora de la llar familiar i que, per primera vegada, hi ha més joves en risc de pobresa o exclusió social que joves emancipats. Aquesta realitat no és casual ni fruit de males decisions individuals: és la conseqüència d'un model econòmic i residencial que expulsa el jovent de la possibilitat de construir una vida autònoma.

Per primera vegada, hi ha més joves en risc de pobresa o exclusió social que joves emancipats a les Illes Balears.

La situació de l'habitatge és probablement la cara més visible d'aquesta crisi. Els preus del lloguer i de compra han crescut molt per damunt dels salaris, mentre l'habitatge s'ha anat convertint progressivament en un bé d'inversió més que no en un dret. Segons l'Observatori d'Emancipació, el lloguer lliure absorbeix prop del 60% dels ingressos d'una llar jove i, en el cas d'una persona jove sola, equivaldria a més del 130% del salari mitjà juvenil. Això significa que moltes persones joves, simplement, no poden accedir a un habitatge.

Les conseqüències van molt més enllà de l'economia. La impossibilitat d'emancipar-se afecta la salut mental, les relacions personals i les expectatives de futur. Viure constantment amb la sensació d'inestabilitat genera frustració, ansietat i esgotament. Quan una persona no sap si podrà pagar el lloguer el mes següent, és molt difícil pensar a formar una família, estudiar, emprendre o simplement imaginar un futur tranquil.

Aquesta situació també aprofundeix les desigualtats socials. Qui té una família que pot ajudar amb un habitatge, avalar una hipoteca o sostenir econòmicament els primers anys d'emancipació té moltes més possibilitats. Qui no compta amb aquesta xarxa queda molt més exposat. El resultat és que el futur dels joves depèn cada vegada més del nivell econòmic de les seves famílies.

El lloguer lliure equivaldria a més del 130% del salari mitjà d'una persona jove sola.

A més, moltes persones joves han hagut de renunciar a quedar-se a viure a les Illes. Professionals formats aquí — mestres, infermers, investigadors, treballadors socials o personal sanitari — marxen perquè no poden assumir el cost de vida. Aquesta expulsió silenciosa del jovent té conseqüències profundes per al futur social i econòmic del territori.

El més preocupant és que aquesta situació s'ha anat normalitzant. Hem assumit com a habitual que persones de trenta anys no puguin independitzar-se, que compartir pis sigui una obligació indefinida o que tenir fills sigui un luxe. Però no ho hauríem de considerar normal. No és normal que una persona amb feina no pugui accedir a un habitatge digne ni és normal haver de destinar la major part del salari només a sobreviure.

Això és especialment visible a les Illes Balears, on l'encariment de l'habitatge, la pressió turística i la temporalitat laboral han creat un escenari de precarietat permanent. Diversos estudis assenyalen que els joves balears presenten nivells de benestar emocional inferiors a la mitjana estatal i percentatges més elevats d'ansietat i malestar psicològic.

*Nova promoció al carrer de Pere d'Alcàntara
Penya de Palma "des de" 435.000€*

La dificultat per emancipar-se, la inseguretat laboral i la manca d'expectatives de futur hi tenen molt a veure.

Davant aquesta realitat, no basten mesures puntuals ni discursos buits sobre "l'esforç". El problema és estructural i necessita respostes estructurals.

Una societat que condemna la seva joventut a viure en la precarietat és una societat que hipoteca el seu futur.

És imprescindible ampliar el parc públic d'habitatge i garantir habitatges assequibles per al jovent. També cal

regular el mercat del lloguer, limitar l'especulació i posar fre a un model que converteix l'habitatge en un negoci mentre expulsa residents. Però l'habitatge no és l'únic front: també és necessari garantir feines dignes, amb salaris suficients i estabilitat laboral, apostar per la diversificació econòmica i reforçar els drets dels treballadors joves.

Al mateix temps, cal reforçar els serveis públics i les polítiques de suport a la joventut: ajudes reals a l'emancipació, suport psicològic accessible, transport públic assequible i mesures de conciliació que permetin als joves imaginar un futur amb més seguretat.

Perquè el problema no és que els joves no vulguin independitzar-se, tenir fills o construir un projecte de vida. El problema és que, cada vegada més, no poden.

I una societat que condemna la seva joventut a viure permanentment en la precarietat i la incertesa és una societat que està hipotecant el seu propi futur.

Desigualtats de gènere

Francisca Mas Busquets

Activista Feminista

“...la nostra concepció de la justícia, tal com la traslladem a l'ordre constitucional, resulta abstracta, general, impersonal; la nostra experiència de la injustícia, per contra, és immediata, específica, directa i emocional”

Judith Shklar

Malgrat que la realitat de les dones és variada i polimorfa, el sexisme, la discriminació sexista i l'opressió de les dones, com a col·lectiu a escala mundial, són presents a totes les societats independentment d'altres opressions com les de classe, religió, opció sexual u origen. El privilegi sexual és per tot arreu, per tant, la desigualtat que se'n deriva és la més universal.

A la filosofia social, la igualtat social s'entén com un component del credo democràtic, però és evident que sense ella, l'altre gran concepte, la llibertat, no pot subsistir. La igualtat s'ha classificat com a legal, política, cultural, econòmica o integral considerada com la conjunció en el temps de les anteriors igualtats.

Però ha estat el feminisme que, amb la seva notable càrrega ètica, com a teoria crítica emancipatòria i com a moviment social, ha estat capaç de detectar “marcs

d'injustícies” i aportar nous marcs de reinterpretació de la realitat. Així a l'anterior enumeració, podem afegir dues esferes on la desigualtat entre dones i homes es dona també al món materialment ric: la violència patida per les dones i nines i la que podem anomenar globalment com a vida quotidiana.

El privilegi sexual és per tot arreu; per tant, la desigualtat que se'n deriva és la més universal

Revisem com ha anat evolucionant i com encara ara, perviu aquesta desigualtat en les darreres dècades, a les Illes Balears.

a) **Legal.** La igualtat entre dones i homes davant la llei, és una conquesta relativament recent (per exemple al dret civil, la igualtat de la dona casada tan sols té 50 anys, fins llavors encara existien figures jurídiques com l'obediència al marit, pàtria potestat exclusiva del pare sobre els fills, necessitat del permís de l'home per qualsevol negoci jurídic, matrimoni indissoluble...

Però freqüentment aquesta igualtat resta com una igualtat merament formal -el

“miratge de la igualtat” com s’ha dit, perquè l’estructura patriarcal encara és ben activa i determina una desigualtat real, com anirem veient.

b) **Política.** El dret a exercir el poder polític, directament o indirectament, ha estat difícil per les dones. Significatiu és el títol del llibre escrit per la diputada Clara Campoamor el 1935 *“El voto femenino y yo: mi pecado mortal”*. I ara també, als EUA veiem qüestionat aquest dret de les dones.

El 2025, les batllesses a les Illes Balears són el 26,47%, una mostra que la paritat real encara costa que sigui efectiva.

Aquí, malgrat que tenim la proclamació constitucional de la igualtat entre sexes també ha costat que sigui efectiva. Basta recordar la composició del Parlament Balear: si el 1983 a la primera legislatura, on de 54 persones electes, just 3 eren dones, a l’actual del 2023, de 59 persones electes, 27 són dones.

A les Illes Balears el 21 de juny del 2002, es va donar un impuls important introduint la mesura positiva de la paritat a les llistes electorals amb el sistema “cremallera”. Va ser la primera a tot l’estat, ja que si bé el 2007 es va adoptar la paritat a les llistes electorals fins al 2024 no es va optar pel sistema “cremallera”.

El 2025, les batllesses a les Illes Balears són el 26,47%. I no tinc dades de les dones a consells d’administració de les empreses de les Illes, però les fotografies de les hemeroteques són molt eloqüents.

c) **Cultural.** En general i des de ja fa dècades l’accés a l’educació reglada no comporta desigualtats notables, però ens hem acomodat a un pensament perillós

confonent educació mixta amb coeducació, però clarament no és així.

La falta d’una vertadera educació feminista fa que encara es mantingui un model ple d’estereotips, buit d’una educació afectiva sexual i sense superar les desigualtats imposades socialment des de l’androcentrisme dominant. D’aquí els resultats d’alguns estudis referents a les relacions entre dones i homes joves plenes de comportaments masclistes i actituds de domini i control sobre elles.

També és rellevant analitzar les desigualtats que hi ha per accedir i gaudir dels distints recursos culturals, els que complementen l’educació obligatòria. Les derivades del sexe encara són evidents, precisament perquè perviuen pràctiques culturals juntament amb condicions de classe, que dificulten a les dones l’accés en igualtat d’oportunitats a la cultura i als estudis superiors.

El passat octubre del 2025 es va presentar un estudi dirigit per l’antropòleg Alexandre Miquel sobre l’educació postobligatòria de la població magrebina a les Illes Balears que representa quasi un 3% de la població total. Segons les conclusions, just 3 de cada 100 alumnes marroquins que acaben l’ESO es graduen a la universitat. Des del 2010 a 2021 es varen matricular a la UIB 33.263 alumnes dels quals just 138 eren marroquins, això és un 0,42% sobre el total, però les dones eren el 61,59% i el 38,41% homes.

d) **Econòmica.**

La tolerància a la desigualtat econòmica té com a conseqüència la pobresa, i es parla fa temps de la “feminització de la pobresa” (1978, Diana Pearce) perquè les

dones en general són més susceptibles de patir-la perquè estan en una situació de desigualtat estructural, derivada del patriarcat. Na Luisa Posada la vincula amb la manca absoluta de llibertat.

A les Illes Balears, el 65% de les persones pensionistes pobres són dones.

La desigual distribució de la riquesa entre els dos sexes té dades impactants. El 2020 les Nacions Unides varen calcular que el 70% de la població del món que viu en l'extrema pobresa són dones, i una de cada 5 nines viuen en aquesta situació.

A la darrera Enquesta de Condicions de Vida del 2025 assenyala que les dones tenen més risc de pobresa o exclusió social que els homes.

Ara mateix a les Illes s'ha posat en relleu la preocupant desigualtat a la vellesa entre dones i homes, gràcies a la ILP *“Pel dret de la gent gran a tenir una vida dignes”*; segons la Coordinadora Balear per la Defensa de les pensions públiques, a les Illes el 51% de pensionistes cobren menys de 1000 euros. I el 65% de les persones pensionistes pobres són dones.

La injustícia és immensa, ja que són les dones les que han destinat més temps a la cura dels altres.

A les Balears, les dones han passat de representar el 19,7% de totes les persones sense llar al 23,3%.

A les Balears també, com consta a la ponència del Fòrum de la Societat Civil, l'habitatge és una emergència estructural. Per aquest motiu són tan dramàtiques les dades d'un estudi del 2024 de la Fundació Ires i de l'Observatori Social de les Illes Balears (OSIB-UIB) segons els quals, les dones

han passat de representar el 19,7% de totes les persones sense llar al 23,3%. Destaca en particular l'augment de l'edat mitjana de les persones afectades, i el fet que en un 40,2% són dones, proporció molt superior a la mitjana de l'Estat (23,3%) (INE, 2022). El sensellarisme femení és un fenomen afectat per causes estructurals diferents i amb dificultats afegides en relació amb el masculí.

e) **Violència.** La part normativa ha evolucionat molt. Com a exemple hem de saber que fins l'any 1963, quan en flagrant adulteri, l'home matava la seva dona, just tenia pena de desterrament. Ara amenaçar la dona pot dur fins a un any de presó.

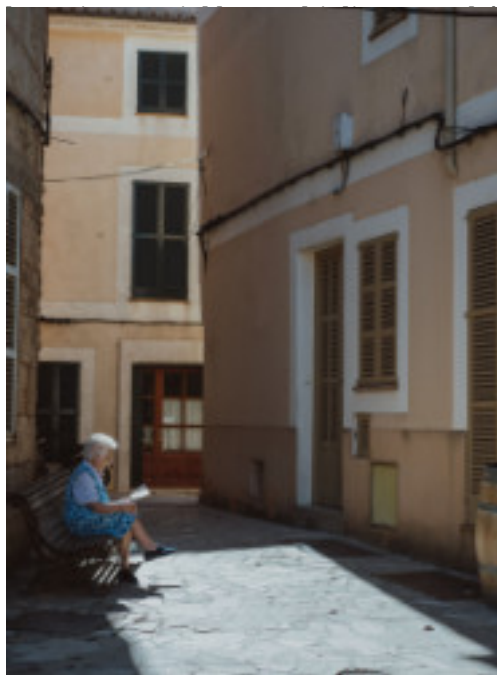
El tractament específic dels maltractaments a l'àmbit familiar es va introduir per una llei el 1989 i ha anat evolucionant fins al dia d'avui, amb la fita determinant que va significar la llei Orgànica 1/2004.

L'any 2024 a les Illes, un 75% de la criminalitat informàtica eren delictes contra la llibertat sexual.

I en relació amb la violència sexual o “poder sexualment expressat” -com he llegit a vegades- també fins al 1989 no es va substituir la denominació “delictes contra l'honestat” per “delictes contra la llibertat sexual”.

Tot i això, aquesta legislació pionera, no aconsegueix capgirar una realitat intolerable de quasi 100 feminicidis a l'any; avui dia són 28. I les Balears som la comunitat amb més denúncies per taxa de 10.000 dones.

També la desigualtat de gènere es perpetua i reforça al món digital, essent molt preocupant, en especial la patida per les més joves. La ciberviolència, en les seves múltiples formes, ha facilitat

1) **Cures.** També aquí la normativa ha evolucionat, ja que els articles del Codi Civil que es refereixen al matrimoni en poques dècades han fet un gir notable. La dona estava obligada a obeir al seu home i ell l'havia de protegir. El 1975 es va canviar declarant la igualtat entre els dos, però el 2005 hi va haver un canvi a escala retòrica. Els homes també *han de compartir les responsabilitats domèstiques i la cura i l'atenció d'ascendents i descendents i altres persones dependents a càrrec seu.*

Però la realitat una vegada més ho desmenteix. A escala mundial, les dones realitzen les tres quartes parts dels treballs de cures no remunerats, és a dir el 76% del total d'hores que hi dediquen. I fins que l'economia feminista ho va començar a estudiar, aquestes activitats, que són les que garanteixen la continuïtat de la societat, eren invisibles analíticament, política i social. Una conseqüència és la desvalorització de tot aquest treball, tant sigui o no remunerat.

I actualment les nostres illes són un exemple clar de les anomenades “cadena global de cures” (Arlie Russell Hochschild). El canvi demogràfic, amb moltes dones immigrades i de grups socials vulnerables, ens posa ben davant d'aquest fenomen que delata com la responsabilitat de sostenir la vida, està molt lluny d'estar al centre de les polítiques i de ser assumit de manera col·lectiva.

A escala mundial, les dones realitzen les tres quartes parts dels treballs de cures no remunerats.

Massa indicadors avalen que encara ara, malgrat totes les declaracions formals d'igualtat, i els distints governs de “progrés”, tant la pobresa en totes les seves cares, com la violència i el repartiment de les cures, té nom de dona.

El fracàs és evident. El sistema de dominació perviu. Davant les conseqüències d'un eventual nou govern de dretes amb suport de l'ultradreta, aquesta desigualtat es cronificarà i augmentarà. I les que primer les patirem serem les dones (recordar Simone de Beauvoir). Tan sols tres indicadors que ja ens afecten directament:

- **Augment del grau de privatització i retallades a l'estat del benestar.** Sectors fonamentals com l'educació, els serveis socials i la salut per pròpia naturalesa combinen un biaix de classe i de gènere. És el que s'anomena “*polítiques amigues de les dones*” perquè sempre han estat mecanismes de correcció de la desigualtat que quan trontollen automàticament fan que siguin les dones les que assumeixin i compensin la disfunció.

- **Deteriorament o disminució dels recursos específics per les dones.** Basta estudiar els pressupostos de les administracions per veure les seves prioritats. I de manera bastant silenciosa, de fet ja s'estan liquidant les polítiques de prevenció o de sensibilització.
- **Oposició al feminisme.** Diverses enquestes mostren una disminució en el suport al feminisme, un greu retrocés en especial entre homes més joves, essent patent una escletxa clara entre dones i homes en la percepció de la desigualtat de gènere. Veiem, per tant, una important diferència ideològica per sexes.

En aquests moments de crisi multidimensional, necessitem més que fa unes dècades, reconnectar la crítica feminista amb la crítica al capitalisme contemporani i les desigualtats que genera i així ressituar al feminisme directament a l'esquerra.

S'ha de posar l'accent al problema de la feminització de la pobresa. Les dones i

les nines pobres són més vulnerables a la manca de salut física i mental, a l'explotació, també a la sexual, a ser prostituïdes..., ser expulsades d'una vida digna en definitiva.

I, sense estar dins la pobresa, moltes dones joves també es veuen clarament afectades per les condicions economicosocials de les Balears, el seu desig de maternitat, d'una vida independent, més enllaçada amb la seva formació, fins i tot veuen que és incert poder seguir vivint a aquesta terra perquè ara mateix l'habitatge ja és la nova divisió de classe.

“Volem terres, pa, cases, educació, roba, justícia i pau” (Desè punt del manifest El que volem i el que creiem, 1966. BPP).

Una ILP a Balears per dignificar la vida dels nostres majors

Maribel Alcázar i Pep Juárez

Representants de la Comissió Promotora de la ILP

Des de la **Coordinadora Balear per la Defensa de les Pensions Públiques**, un espai compartit per plataformes pensionistes, i diverses entitats sindicals i socials, s'està duent a terme, en l'àmbit de la nostra Comunitat Autònoma, una **Iniciativa Legislativa Popular (ILP)**, per a la creació d'un Sistema Balear de Complement per a les Pensions públiques de quantia inferior al Salari Mínim Interprofessional.

Aquesta ILP (emparada en la Llei 4/2018, de 12 de juny, modificació de la Llei de 13 de març, reguladora de la Iniciativa Legislativa Popular) **va ser admesa a tràmit pel Parlament de les Illes Balears a l'octubre de l'any passat**, i actualment **es troba en fase de recollida de signatures** entre la ciutadania de les Illes Balears.

La cara fosca de la postal turística

Balears s'intenta vendre, per part del govern autonòmic i les patronals de la indústria turística, com un paradís de sol, platja i paisatges idíl·lics, i viure a les Illes el consideren, de cara a l'exterior, com una mena de privilegi. Però ja fa temps que la crua realitat ens diu que la

població treballadora de Balears és més aviat víctima de la turistització, de la versió perversa **d'un sistema econòmic de monocultiu turístic, depredador dels recursos naturals i dels drets de les persones**. La versió idíl·lica que venen les nostres "autoritats" **amaga la realitat d'una classe treballadora precària, fragmentada i empobrida**, amb drets bàsics com el de l'habitatge cada vegada més impossible d'assolir.

Més de la meitat de les pensions públiques de les Illes Balears són inferiors a 1.000 euros.

Com que el binomi salaris-pensions és indissociable (les pensions són salaris diferits), aquesta situació precària del món laboral es tradueix en que **les pensions a les Illes Balears són de les més baixes de tot l'Estat**. Segons dades de la Seguretat Social de 2025 (que hem inclòs en la documentació presentada al Parlament), **més de la meitat de les pensions públiques de les Illes Balears són inferiors a 1.000 euros**, una cruel dicotomia en una de les comunitats autònomes de major renda per càpita. Així, les pensions contributives a les Balears es situen **per baix de la mitjana estatal, amb més de 100 euros**

mensuals de diferència. Si també tenim en compte les persones que reben només una pensió no contributiva, **la situació per tot aquest col·lectiu de pensionistes pobres és dramàtica.**

Tampoc podem oblidar que **la pobresa en aquest cas també té nom de dona.** Perquè la majoria de les persones que reben pensions pobres són dones, conseqüència d'una **situació històrica de discriminació i exclusió del dret a una ocupació a temps complet remunerada.** Les dones, relegades al treball reproductiu i de cures, **tenen períodes de cotització inferiors als dels homes,** la qual cosa implica **pensions més baixes i, fins i tot, no tenir dret a cap mena de pensió** en arribar a l'edat prevista legalment, o tan sols poder accedir a ser perceptores de pensions de viudtat o no contributives d'escassa quantia. De tot plegat se deriva **una bretxa de gènere en pensions superior al 30%,** com diuen molt clarament les dades de la Seguretat Social.

Si als efectes precaritzants de la turistització (estacionalitat, temporalitat, fragmentació, empobriment salarial i de pensions...) **li afegim la carestia de vida provocada per la insularitat,** podem afirmar, sense embulls, que **darrere de la postal turística s'amaga un autèntic pou de pobresa entre bona part de la gent gran i pensionista,** majoritàriament dones, a les nostres Illes.

Perquè aquesta Iniciativa Legislativa Popular?

Aquesta iniciativa ciutadana **intenta posar remei, a les Illes Balears, a la situació de pobresa severa i marginalitat de 94.000 persones grans que han de menester, de manera urgent, aquest complement de caràcter social** (de manera individualitzada, i no en funció dels de la unitat de convivència) que, sumat a la seva pensió, arribi a l'equivalent al Salari Mínim Interprofessional (SMI), **per poder viure amb un mínim de dignitat.**

Aquesta iniciativa intenta posar remei a la situació de pobresa severa i marginalitat de 94.000 persones grans.

Aquesta urgència social tindria un caràcter provisional, si l'Estat (que té la competència en les pensions de la Seguretat Social) atengués **la demanda del Moviment Pensionista que, des de ja fa més de vuit anys, li reclama l'equiparació de la Pensió Mínima (PM) al SMI.**

A més de la legislació europea (Art. 25 de la Carta dels Drets Fonamentals de la UE, o l'art. 23 de la Carta social Europea) o estatal (Art. 50 de la Constitució Espanyola), el propi **Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, en el**

seu Art. 16.3 assenyalava que “...l'actuació de les administracions públiques de les Illes Balears s'ha de centrar primordialment en els àmbits següents...la protecció i l'atenció integral de la gent gran per a la promoció de la seva autonomia independent i el seu benestar social i individual.” També, a l'article 6 de la llei 4/2009, d'11 de juny, de Serveis Socials de les Illes Balears s'inclou el col·lectiu de persones grans com a destinatari prioritari dels serveis socials, en cas de situacions de vulnerabilitat, risc o desemparament.

Per tant, el Parlament de les Illes Balears i el Govern autonòmic **tenen l'obligació i les competències suficients** en matèria de protecció social, com **per a no deixar desemparats els col·lectius vulnerables com la gent gran que reb pensions de misèria**. Es tracta, doncs, d'una qüestió de voluntat política, de **prioritzar les necessitats socials dels col·lectius més necessitats**.

La ILP és un gest de reconeixement i la compensació d'una part del deute que tota la societat té amb les persones grans.

Les persones grans pertanyem a **una generació que va donar el millor de si mateixa per a construir aquest país**. Va ser decisiva per a la construcció d'un sistema democràtic i **va lluitar per a implantar i defensar els drets i les llibertats democràtics i socials** (entre altres, la de tenir institucions autonòmiques). En aquesta mesura, la ILP que hem presentat al Parlament de les Illes Balears, i que demanem a la ciutadania que doni suport amb la seva signatura, **és un gest de reconeixement a aquest llegat de les persones grans, i la compensació d'una part del deute que tota la societat té amb elles i ells**.

En resum, **tenim un problema molt seriós de desigualtats i pobresa, i aquesta ILP presenta molts aspectes que en tot o en part venen a donar solucions**, tant als col·lectius afectats, com al conjunt de la societat de les Illes Balears, com ara:

- **Dotar a totes les persones que l'han de menester d'uns ingressos mínims per poder viure dignament**, més encara en un context d'una inflació especialment alta que afecta els béns i serveis més utilitzats per les persones pensionistes, com són l'alimentació, el gas, l'electricitat i els serveis d'atenció a les situacions de dependència.
- **Reduir la bretxa de gènere existent en matèria de pensions**. Atès que la majoria de les persones perceptores d'aquestes pensions són dones, seran elles, per tant, les que, en major número, es beneficiaran del complement.
- **La reactivació de l'economia productiva**, ja que aquest complement generaria creació i consum de productes, bens i serveis, amb els consegüents llocs de feina i benestar social.
- La creació d'aquest Sistema Balear de complement per a les pensions públiques seria **un important exercici d'autogovern, que reforçaria el subjecte polític de la nostra Comunitat Autònoma**.

Per solidaritat i justícia, i per totes les raons exposades, **fem una crida a tota la societat balear per donar suport amb la seva signatura a aquesta Iniciativa Legislativa Popular**.

La regularització extraordinària des de la migració

Farouk Pino Nallar

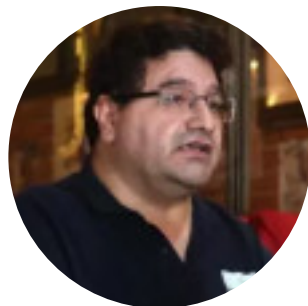
Portaveu de la Plataforma de la Immigració a Balears

Foto: AraBalears

Ha arrencat la cursa per la regularització extraordinària. Més de 700.000 persones migrants en situació irregular tenen l'oportunitat de recuperar la humanitat perduda, la invisibilitat clandestina que, malgrat el que aporta la migració independentment del seu estatus migratori, les manté encara darrere les ombres, d'on ara podem albirar la llum d'una nova oportunitat.

L'accès a la regularització és molt més que un tràmit administratiu: és reconèixer-los com a persones i no com a xifres.

Malauradament, tota bona mesura amaga entre línies llums i ombres, il·lusions i desesperances. Conec més d'una persona en situació irregular que, per raons administratives, ha hagut de resignar-se a viure durant més de quinze anys fora del sistema social. L'accès a la regularització de la situació migratòria és molt més que un simple tràmit administratiu per a molts immigrants: és part del fet de reconèixer-los com a persones i no com a nombres amb els quals s'inicien polèmiques polítiques, estadístiques i buls d'odi discriminatoris que desinformen la població autòctona, incrementant la dificultat de vida i accentuant la vulnerabilitat de la seva situació.

Ara tindran l'oportunitat de ser reconeguts com a ciutadans, de poder treballar emparats pels seus drets, d'aixecar la vista cap a un futur millor i d'aportar en agraïment a la terra que ens acull.

Malgrat haver superat aquest obstacle, el problema més gran es presenta en la desorganització funcional de l'aparell de l'administració d'estrangeria, que acumula un retard significatiu en la resolució d'expedients.

El temps i la burocràcia han acabat mantenint una gran part de la població immigrant en situació irregular.

El gran volum de persones en situació irregular es deu en bona mesura a la limitada disponibilitat de cites proporcionades per estrangeria, a l'escassetat de personal i a l'exigència de requisits socials que, en dependre moltes vegades d'entitats locals per a la seva emissió, no és possible obtenir per a una regularització ordinària.

Així, el temps i la burocràcia han acabat mantenint una gran part de la població immigrant en situació irregular, accentuant el seu estat de vulnerabilitat, afavorint l'economia submergida i

l'esclavisme i explotació moderns del segle XXI.

El fet de reconèixer i normalitzar la situació migratòria d'una població que ja fa molts anys que viu als barris, que conviu amb els mateixos problemes socials que tota la població espanyola, que pateix les mancances d'habitatge, la precarietat laboral i la manca d'oportunitats per a una educació digna, genera un agraïment especial cap a la terra que acull i proporciona l'oportunitat de tornar amb treball i estimació la confiança aportada per una administració pública que reivindica el relatiu abandonament institucional de la via regular.

El progrés d'una civilització es mesura a través de la protecció que els governs ofereixen a la seva societat civil, a la seva classe treballadora i productiva, als qui s'aixequen cada dia per impulsar la nació en la qual vivim en societat dia a dia.

I no fomentar, d'alguna manera, l'interès d'uns quants que trafica en major o menor participació amb la vida d'aquells que, per la seva situació migratòria, es troben en una posició de vulnerabilitat.

La migració regular porta progrés i bonança a les ciutats que obren les seves portes al flux d'una economia integradora.

És trist veure que la polèmica aixecada, les mentides i la desinformació de certs grups radicals, combaten les regularitzacions d'immigrants, ja que l'obtenció de drets incrementa les aportacions del sector social, mou l'economia, reforça el mercat laboral, a més de contribuir al creixement demogràfic en una societat envellida i a la seguretat ciutadana.

Per tant, la migració regular porta progrés i bonança a les ciutats que obren les seves portes al flux d'una economia integradora.

Vista del barri de Lavapiés a Madrid

Els Serveis Socials com a quart pilar de l'Estat del Benestar

Fina Santiago

Exconsellera de Serveis Socials del Govern de les Illes Balears

Dins del marc de les polítiques públiques modernes, els **serveis socials** s'han anat consolidant com el que molts teòrics anomenen el **quart pilar de l'estat del benestar**, com el sistema sanitari, educatiu i la seguretat social. Aquesta fita no ha estat un camí fàcil ni ràpid; a l'Estat espanyol, i de manera molt particular a les Illes Balears, la transició des d'un model basat en la **beneficència** cap a un sistema de **drets socials** plenament reconeguts ha requerit dècades de canvis normatius, pressió social i una forta professionalització del sector. En el context actual (2025-2026), on els governs de dretes gestionen bona part de les comunitats autònomes, sorgeixen nous interrogants sobre la sostenibilitat i l'orientació d'aquest pilar, especialment davant el risc de tornada a polítiques d'austeritat o d'externalització dels serveis.

Metamorfosi històrica: de la caritat al dret subjectiu

Si miram cap enrere, els serveis socials són el sistema de protecció més jove. Fins als anys vuitanta del segle passat, els serveis socials es posicionaven ideològicament a prop de models de beneficència, amb una administració

sovint discrecional i fragmentada. El canvi real va començar amb els processos derivats de l'aprovació dels estatuts d'autonomia, que varen obrir la porta a la descentralització i a l'expansió de les prestacions socials.

Els serveis socials han transicionat històricament d'un model de beneficència cap a un sistema de drets socials plenament reconeguts.

A les **Illes Balears**, el camí va ser singular. L'Estatut d'Autonomia de 1983 ja preveia competències en assistència social, tot i que la primera normativa important, la **Llei 9/1987 d'acció social**, encara no definia clarament els serveis que es consideraven responsabilitat pública. Va ser en els darrers anys del segle XX i principis del XXI quan el sistema es va institucionalitzar de bon de veres, culminant amb la Llei de dependència de 2006 i la Llei de serveis socials de les Illes Balears de 2009. Una fita clau en aquest desenvolupament va ser la creació de sa **Renda Social Garantida (RESOGA)** l'any 2016, que va suposar un dret subjectiu per a les persones amb dificultats socials i econòmiques.

La realitat de la inversió social: Balears en el mirall estatal

A l'hora d'analitzar el pes real dels serveis socials, les dades de l'informe de 2023 de *l'Asociación de Directoras y Gerentes de Servicios Sociales de España* ens donen una visió prou reveladora, tot i les complexitats. Les Balears havien demostrat una **evolució molt positiva en la inversió social total** (sanitat, educació i serveis socials), amb un increment del **48,01% entre 2009 i 2022**, la pujada més alta de tot l'Estat.

Tanmateix, si parem atenció sobre els serveis socials de manera específica, les dades brutes poden enganyar. L'any 2022, tot i els increments desenvolupats per governs d'esquerra, la despesa per habitant a les Balears apareixia encara com la més baixa de l'Estat (237,62 €), molt per davall de la mitjana estatal de 372,23 €. Però, atenció, les mateixes fonts adverteixen que aquestes xifres són incompletes perquè **no computen les transferències als Consells Insulars**. A les Illes Balears, la gestió està molt descentralitzada en els Consells de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera,

cosa que fa que l'aportació real del conjunt de l'administració pública sigui molt superior a la que reflecteixen les estadístiques de l'Estat.

L'arquitectura institucional balear és una fortalesa per la seva proximitat al territori, però també un repte constant de coordinació.

Aquesta arquitectura institucional balear és una de les nostres fortaleeses, perquè permet una proximitat més gran al territori, però també un repte de coordinació, especialment en un context polític on les prioritats poden variar segons qui governi cada institució.

Les polítiques de dretes (2025-2026) i el risc de la "falsa autonomia"

Dins del període actual, observam una tendència a les polítiques de dretes, a diverses comunitats de l'Estat (com Madrid o Múrcia), cap a un model que prioritza l'austeritat o la **contenció de la despesa pública** i la transferència al sector mercantil de tot el que pugui oferir beneficis empresarials, recentment introduint conceptes perversos com el de "prioritat nacional". Les fonts analitzades ja adverteixen que l'ofensiva ideològica neoliberal posa en qüestió els fonaments de l'estat del benestar, presentant-lo sovint com una càrrega o cercant fórmules d'**externalització** que no sempre van orientades a l'economia social (tercer sector) ni acompanyades de la regulació i inspecció suficients.

El risc principal d'aquestes polítiques en el bienni 2025-2026 és la tornada a un model "assistencialista" o de "falsa autonomia". Això passa quan el sistema assumeix que les necessitats de cura són

un tema privat que ha de resoldre la família (en aquesta concepció, bàsicament, les dones), negant la responsabilitat col·lectiva. A comunitats com Madrid, la inversió per habitant en polítiques socials és de les més baixes de l'Estat (2.399 € per habitant i any), cosa que contrasta amb la riquesa de la regió i posa en relleu una decisió política de desinversió en el sector públic.

La RESOGA era un instrument clau de lluita contra la pobresa; la dreta l'està convertint, a la pràctica, en un instrument de lluita contra les persones pobres.

A les Illes Balears, la pervivència d'instruments com la RESOGA o la Cartera Bàsica de Serveis Socials actua com una tanca de seguretat, perquè defineixen **drets subjectius exigibles**. Però la gestió de governs de dretes sol anar acompanyada d'una declaració "retòrica" d'universalitat que, a la pràctica, es veu condicionada als recursos disponibles o a l'aplicació de preus públics que poden limitar l'accés de les classes populars als serveis. Un exemple del que dèiem és la prevista

modificació de la RESOGA, en el sentit d'incrementar els requisits d'accés, ampliant el temps de residència, complicant la tramitació, etc. tot a proposta de VOX, acceptada pel PP. La RESOGA era un instrument clau de lluita contra la pobresa, la dreta l'està convertint en un instrument de lluita contra les persones pobres.

La solidaritat pública i la cura com a eix central

Un dels conceptes més potents de les noves polítiques socials és la **sostenibilitat de la vida humana**. Les societats del sud d'Europa ens hem situat tradicionalment dins del **model de benestar mediterrani**, caracteritzat per una forta dependència de la solidaritat intrafamiliar. Són les dones qui, de manera invisible i no pagada, han sostingut el sistema de cures d'infants i de persones majors.

El model tradicional de cures, basat en la solidaritat intrafamiliar no pagada, és a més d'injust, inviable a mitjà termini.

Habitació doble a la Residència de Son Caulelles a Marratxí inaugurada el 2022.

Rebutgem aquesta realitat i a més considerem que està en crisi. L'envelliment demogràfic (la població de més de 65 anys s'ha duplicat en 30 anys) i la incorporació plena de les dones al mercat de treball fan que el model tradicional, a més d'injust, sigui inviable a mitjà termini. Les dades a les Balears són clares: les dones treballam, de mitjana, una hora diària més que els homes si sumam la feina remunerada i la domèstica. A més, en el període 2025-2026, veiem com la **pobresa es cronifica**, especialment en llars joves amb al·lots a càrrec, en famílies monoparentals i altres models de convivència que fan més difícil fer front a la precarietat en condicions de desigualtat social.

Davant d'aquesta situació, els serveis socials no poden ser només un suport per a situacions de necessitat social, sinó que han de ser un motor de **corresponsabilitat social**. Això implica:

- **Enfortir les polítiques socials que fan front a la desigualtat social:** renda social, serveis de dependència, serveis socioeducatius (escoles 0-3) i sociosanitaris (serveis residencials, salut mental), aquests han de ser vists com a drets de ciutadania individuals i universals, iguals al dret a la salut o l'educació.
- **Polítiques de temps:** no n'hi ha prou amb fer "conciliació"; cal una reorganització del temps de formació, descans, temps lliure i del temps de treball, recuperant les reivindicacions històriques del moviment obrer i del moviment feminista.
- **Superar l'estigmatització de les situacions de necessitat:** les situacions de necessitat social, siguin

per condicions socials de vida, per migracions o per dependència són una realitat a la qual s'ha de fer front o a les quals s'ha de donar suport.

Els reptes de futur: cap a una ciutadania social plena

En el marc de l'Estat, Espanya continua essent un dels països més desiguals de la Unió Europea, amb una capacitat redistributiva dels impostos i les prestacions molt limitada. Per això, la consolidació del quart pilar és l'única via per evitar la transmissió intergeneracional de la pobresa i garantir la cohesió social.

Els serveis socials no poden ser només un suport per a situacions de necessitat, sinó un motor de corresponsabilitat social.

A les Illes Balears, la feina feta durant les darreres dècades ens dona una base sòlida, però el perill del **clientelisme polític** en la concessió de subvencions o la falta de transparència en l'externalització de serveis són riscos reals que cal vigilar. La professionalització del sector, amb la presència creixent de professionals del treball social, l'educació social i la psicologia; junt amb un tercer sector articulat per concepcions de política social com les expressades, són la millor garantia contra la discrecionalitat dels governs de dretes, ara controlats per concepcions polítiques reaccionàries contra migrants i sectors populars.

Son Roca: combatre la pobresa des de la comunitat

Margalida Jordà i Munar

Projecte Naïm

Per tal d'entendre la meua comunicació, em sembla adient començar per definir els conceptes emprats en el desenvolupament d'aquest COMBAT: **pobresa, vulnerabilitat, exclusió**¹:

- **La Pobresa** és un concepte que es refereix a la manca de recursos econòmics o materials que tota persona pot tenir per a satisfer les necessitats bàsiques. Es mesura sovint en termes de renda o ingressos. POBRESA DE MITJANS...

- **La vulnerabilitat** es refereix a la situació de persones o grups que estan exposats a riscos o amenaces que poden afectar la seva seguretat, salut, benestar o a la capacitat de respondre a situacions adverses. El vulnerable és quelcom que "pot ser danyat o ferit". Està associat a conceptes com a debilitat, fragilitat, inseguretat, flaqueza.

La diferència és clau, la pobresa és una situació de manca de recursos, mentre que la vulnerabilitat és una situació de risc, desamparament o exposició a amenaces. *Una persona pot ser pobra sense ser vulnerable, però una persona*

vulnerable és més probable que sigui pobra.

- **Exclusió social: La ruptura de llaços.** Aquest és el concepte més complex i multidimensional. Es defineix com el fet d'excloure, rebutjar, o negar la possibilitat de participar. L'exclusió no és només no tenir diners, és quedar "**fora de joc**" dins la societat. Una persona exclosa no pot participar plenament en la vida econòmica, social o política.

La pobresa és una manca de recursos, la vulnerabilitat és una situació de risc, i l'exclusió implica que els vincles socials s'han trencat.

Diferències Claus: Pots ser **pobre**, perquè tens manca de recursos econòmics, però pots estar integrat (tenir amics, família, participar en el teu barri). **Vulnerable, estàs en risc de desamparament o tens amenaces per entrar-hi...** **Exclòs** implica que els vincles socials s'han trencat, estàs dins la marginació... Els tres conceptes estan relacionats encara que no siguin el mateix, però una persona pot ser partícip o sofrir diferents trets de cada un.

¹ Consultat a la IA i Diccionari de la Reial Acadèmia Espanyola.

Pel que fa al tema que estam tractant aplicada a una realitat concreta, **Son Roca**, ens convé començar descrivint el seu **CONTEXT**: **Son Roca** (Districte Ponent. Palma): és una barriada formada, per tres nuclis poblacionals diferents: **Son Anglada**, zona rural de Palma travessada per la carretera de Puigpunyent; **Son Roqueta**, zona de cases unifamiliars (construccions entorn dels anys 1990). I **Son Ximelis** (construcció en els anys 75/79 del segle passat.

Son Ximelis s'ha configurat com un barri tancat a causa de les barreres físiques, afavorint la concentració de desigualtats perifèriques.

Els **tres** nuclis de Son Roca contaven, el 1986, en 5.274 persones amb una densitat de població molt alta, 566,16 pp. El nombre d'habitants de Son Ximelis, aquell mateix any, no ens consta, però, durant aquests 25 anys del segle XXI, podem parlar d'un nombre d'habitants que, l'any 2025, eren 2550 persones i amb una densitat de 545,3 pp. En canvi, els habitants del nucli Son Roca són 2.421 amb una densitat de 44,2 i els de Son Anglada són 591, amb una densitat de 0,8 pp. Habitants. Vistes i comparades aquestes dades, és justificat que la nostra atenció i treball, durant 26 anys s'hagi centrat en el territori de **Son Ximelis**, encara que els tres barris, anomenats comunament Son Roca, s'han alimentat de les repercussions del nostre combat dins aquesta comunitat.

Vegem-ho: Son Ximelis és una urbanització que forma una unitat de població molt diferenciada de la resta i que té una problemàtica comuna molt concreta, que, nosaltres, des de fa 26 anys, intentam donar resposta, des de Naüm.

ENCLAVAMENT: la barriada, fou construïda, en els anys 70, amb poca planificació urbana, Els edificis són blocs d'habitatges de protecció oficial (uns 1.700 pisos), en dèficit de serveis i que es troben, en aquest moment, en situació de decadència urbanística. Els pisos tenen uns 70 metres quadrats i acullen, des dels seus inicis, com ja hem vist abans, una població molt nombrosa en relació amb la superfície on s'ubica.

Amb els temps han passat, progressivament, a mans privades que han entrat en dinàmiques de mercat i especulació... Un espai i un model de reubicació de població, en situació de pobresa, vulnerabilitat, exclusió que aquí, com en altres barris de Palma, ha concentrat desigualtats en territoris perifèrics... el qual, generarà una problemàtica complexa, amb arrels en el mateix origen i les deficiències amb les quals es va construir. Un Barri tancat amb la resta de la ciutat a causa de les barreres físiques provocades per l'entramat de carrers i altres deficiències que generà barreres per la interacció amb la resta de la ciutat afavorint així la configuració de "guetos".

Son Roca es classifica habitualment dins el 'top 5' de zones de Palma amb majors necessitats de transformació social.

La població d'aquest barri perifèric és, en la seva gran majoria, gent que immigrà en els anys 60/70 de la península, juntament amb les posteriors generacions ja nascudes aquí. Té una cultura diferent de la d'altres barris de Palma perquè es troba desconnectat totalment de la ciutat en cultura, llengua i tradició.

Actualment, té una gran aflluència d'immigrants estrangers i d'ètnia gitana.

Des de sempre, la majoritària presència immigrant ha dificultat qualsevol mena d'interacció amb la cultura local de l'illa.

Després de 30 anys d'experiència en la barriada podem dir que, l'ocupació de la població adulta en els primers anys que començà a viure en aquest lloc i fins molt de temps després, es trobava en el nivell de serveis, hoteleria i construcció, treballant normalment pare i mare de la família; fet que provocava que la infància, després de sortir de l'escola, anava "claus dins la butxaca" i la joventut, sense feina ni motivacions per estudiar, disposant de molt de temps lliure i, defensant-se de la vida, sense cap control ni autoritat que els ajudés a ocupar el seu temps, sofria els riscos propis d'una ciutadania exposada a tots els perills que el capitalisme social i la societat de consum, podia oferir-los.

Son Roca ha estat, dins aquests darrers 30 anys, identificat com a un dels punts amb índex més alt de vulnerabilitat social a Palma i **molt castigada per les**

diferents crisis econòmiques... En diversos plans d'intervenció sociocomunitària de l'Ajuntament, se'l classifica habitualment dins el 'top 5' de zones amb necessitats de transformació social. El qual llegit des de l'experiència del nostre treball i observació vol dir que ens trobem dins un àmbit de població o ciutadania caracteritzada i definida segons els conceptes de "pobresa, vulnerabilitat o exclusió" que al començament hem definit...

El Centre Naüm neix l'any 2000 per combatre la patologia de la pobresa a través de l'educació i l'empoderament.

Amb els temps, la situació dels començaments ha canviat perquè la població que, econòmicament ha pogut, se n'ha anat de la barriada, però, segons hem dit, hem tingut altres transaccions poblacionals, el qual ens fa dir que Son Ximelis, sempre ha sigut una barriada amb molts factors de risc i, nosaltres afegim, però, també, amb moltes potencialitats. Des dels anys 2012-15

Son Ximelis és jove. Actualment, més del 27 % de la població té menys de 24 anys. Ha augmentat la població d'ètnia gitana provenint d'altres barriades de Palma que han estat desnonades i que ara lloguen o ocupen habitatges de Son Roca propietat dels bancs, els anomenats Pisos de Potada.

El nostre combat de 26 anys, a la barriada de Son Roca (Son Ximelis) ha tingut, sempre, una "manera de fer", una mirada cap a la comunitat amb diferents interseccions amb les entitats possibles de les quals podíem disposar. El 1976 l'associació de Veïnats de Son Roca decidí, ja, posar la mirada del seu desplegament d'activitat cap al nucli de Son Ximelis on els problemes eren més

aguts per manca de serveis. Les seves reivindicacions aconseguiren equipaments bàsics per a la barriada: una escoleta pels petits, un centre social liderat per una treballadora social, un club d'esplai i fins i tot, a finals dels anys 80 ja es compta amb una educadora de carrer, però, arribats a finals del 1990, tots els Serveis Socials s'acaben i els problemes socials, s'agregen ... La droga, la manca de recursos educatius i lúdics dona una inestabilitat i riscos perillosos a tots els joves i infants. Per aquesta raó i vistes les greus necessitats que sofria la comunitat, es va obrir el Centre Naüm.

Educar en la complexitat requereix presència per donar confiança, i estructura tècnica sòlida per protegir.

Naüm, lloc d'acollida, neix l'any 2000, per combatre aquesta patologia social, anomenada pobresa. Per aquesta raó volíem donar suport, empatitzar i intentar comprendre la gent i sobretot, els Joves, del lloc que trepitjàvem, per tal de facilitar-los els recursos que, amb els temps no els havien posat a l'abast o els havien pres i, perquè creiem, també, amb les seves potencialitats. Per tots aquests motius i perquè creiem, també amb l'EDUCACIÓ, engegàrem oportunitats reals d'aprenentatge, de creixement i d'empoderament. Intentàrem, revitalitzar i donar continuïtat i impuls al treball reivindicatiu, comunitari, liderat per l'Associació de Veïns, que ja ho estava liderant, des de l'any 1976 i que donà com a fruit, pels anys 1985/86 al treball en XARXA i, l'organització de l'anomenada COORDINADORA D'ENTITATS DE LA BARRIADA que, actualment, encara tenim en vigor i que sempre hem anat agafats de la mà.

Després de 26 anys de combat multidimensional, hem aconseguit afeblir l'estigma de Son Roca com a barriada violenta.

Tenint en compte una complexitat social com aquesta, des de Naüm *ens hem mogut, sempre, dins una comunitat en construcció constant tenint en compte que el canvi real només és possible quan es construeix des de dins, amb les persones i per les persones*. Per aquest motiu i per tal de tenir una comunitat digna, on cada persona pugui avançar amb autonomia i recursos propis, el nostre EIX, LA NOSTRA FINALITAT és molt clara: LA JUSTÍCIA SOCIAL basada en els drets humans i LA LLUITA CONTRA LA POBRESA, VULNERABILITAT I EXCLUSIÓ per tal que tota persona pugui avançar amb autonomia i recursos propis... el qual es tradueix, al dia d'avui i en el nostre cas, en apropar i facilitar LA FORMACIÓ, L'EDUCACIÓ, i el suport per L'ACCÉS ALS RECURSOS NECESSARIS en quatre línies de treball que es concreten en 20 programes amb les seves activitats:

1. Serveis socioeducatius per infància i adolescència (des de 3 anys fins a 18 anys) CENTRE DE DIA: reforç educatiu, activitats lúdiques, psicomotricitat i atenció terapèutica, escola d'estiu; Consell de la infància i adolescència de Naüm per a la protecció i participació (LOPIVI); espais inclusius de suport educatiu en Centres educatius...)

2. **Serveis de formació i inserció laboral:** (PQI bàsica de Llanterneria, Itineraris integrals d'inserció SOIB per joves en risc fins a 29 anys; Programa de formació d'auxiliar de comerç (SAIS); Orientació Laboral per a majors de 30 anys...)

3. **Serveis Psicosocials per Famílies** (Punt d'informació i suports de Gestió de

tràmits, Son Roca Activa; Atenció psicològica i acompanyament emocional, Espai Dona..., Mares i nadons (de 0 a 3 anys), psicomotricitat en família, Codolins, Niu, Grup de dones...)

4. Desenvolupament comunitari i treball amb Xarxa: Intervenció comunitària a Son Roca. Foment del Voluntariat social i comunitari; **COORDINADORA** d'Entitats, serveis i persones a Son Roca; **Taula d'Infància i Joventut; Son Roca Jove; Promoció de la Convivència i la cohesió social** (Maig cultural, Festes Patronals, Sensibilització comunitària sobre igualtat de gènere i intercultural...)

METODOLOGIA. UNA MANERA DE FER I SER-HI:

CREURE EN LES PERSONES AMB UNA MIRADA PRÒPIA. Mirada inclusiva i adaptable que es transforma en **VINCLE** respectuós i empàtic per tal de donar estabilitat, seguretat, perquè acompanya per capacitar, perquè es preocupa de crear condicions per la construcció de processos per tal d'arribar a l'autonomia, perquè reforça la pertinença, la participació...

- **ESTRUCTURA TÈCNICA SÒLIDA**, perquè educar en la complexitat requereix presència per donar confiança i estructura per protegir. Requereix cor que entén i acompanya sense jutjar, que fa créixer les potencialitats individuals i genera oportunitats reals...

- **TREBALL EN XARXA**, dins i des del Centre Naüm i, amb tota LA BARRIADA, **on la persona és el centre** perquè, només així, multipliquem oportunitats i reconeixem les persones com a protagonistes capaces de trobar i donar respostes a les necessitats reals,

compartint-les per tal de transformar la realitat que els envolta i enfortir, **totes i tots junts, el teixit social i evitar la pobresa hereditària...**

- **UN TREBALL INTERSECCIONAL** on s'afegiren el 2005, els SS.SS. de l'Ajuntament i, amb el temps, altres serveis de la mateixa ADMINISTRACIÓ PÚBLICA i, ENTITATS PRIVADES que, responsablement, ens han volgut acompanyar i donar suport per tal d'oferir debat que proposa i avalua, decideix, reivindica... com a part activa del funcionament del Projecte comunitari que hem creat i volgut perquè ens ha donat sentiment de pertinença, responsabilitat, capacitat de participar en la vida col·lectiva perquè, d'una manera o l'altra, ens ha fet veure que, cada un/una de nosaltres, **som éssers que ens necessitem, perquè el viure i treballar amb els altres ens enforteix, empodera i troba solucions...**

I així hem arribat al 2026, on, sense cap dubte tenim una comunitat de Son Roca diferent... El nostre combat per erradicar la pobresa, com ja he dit abans, ha volgut ser **multidimensional, interseccional, constant i perllongat (26 anys)**, avaluat i rectificat sempre que ha sigut necessari. Contemplant-lo en perspectiva i, crec que, fruit de la prevenció i serveis, m'atrevesc a dir, amb tota humilitat i, pel fet que no hem tingut avaluacions d'impacte oficials, que, hem arribat a **contenir, cohesionar, inserir** forces i diferències adverses, incorporar i donar suport a infants, joves i famílies, a **sumar forces**, a donar **seguretat**, a **afeblir l'estigma com a barriada violenta i de mala fama**, **SOM FAMÍLIA, COMUNITAT, BARRIADA UN POC MÉS EQUITATIVA I IGUALITÀRIA... SEGUR QUE UN POC MÉS FELIÇ I JUSTA SOCIALMENT.**

Viabilitat de la renda bàsica universal i incondicional (RBU)

Josep Valero González

Col·lectiu Alternatives

Fins fa poc, estava publicat a la pàgina web del Consell Econòmic Social de les Illes Balears, l'estudi que realitzà el professor Jordi Arcarons el setembre de 2023, titulat «Pobresa, desigualtat, renda i riquesa a les Illes Balears. Estudi de la viabilitat d'una Renda Bàsica Universal». Un estudi encarregat al CES, i per unanimitat, per la Comissió d'Afers Socials i Drets Humans del Parlament de les Illes Balears l'abril de 2018. Es demanava analitzar la realitat present i la dinàmica de la reproducció de la pobresa a les Balears, així com els impactes que tindria sobre aquests l'aplicació d'una Renda Bàsica Universal i les condicions d'aplicabilitat d'una prestació com aquesta.

L'actual majoria de PP i VOX va rebutjar debatre l'estudi del professor Arcarons al Parlament al·legant que havia quedat desfasat.

La diputada Marta Carrió de MÉS per Mallorca, proposà que s'analitzés i es debatés al Parlament, complint l'encàrrec de l'anterior Comissió d'Afers Social de l'anterior legislatura, l'estudi del professor Arcarons i què ja estava a disposició del CES. L'actual majoria parlamentària de PP i VOX ho va rebutjar perquè deien que ja «havia quedat

desfasat». Òbviament ni s'havien llegit aquest estudi.

La vigència d'aquest treball, al marge de l'actualització de les dades més recents que sempre cal ponderar en cada estudi temporal, és que demostra la desigualtat estructural de la riquesa a les Balears i fa una proposta del cost que tindria aplicar a la nostra comunitat autònoma una Renda Bàsica Universal i Incondicional (RBUI). Fins i tot les dades més recents, confirmen l'acceleració i increment de les desigualtats. Aquest estudi de 62 pàgines és prou complet i analitza quatre possibles escenaris de finançament. Sempre deixa clar què caldria una reforma fiscal a escala de l'estat, per posar un tipus únic d'IRPF, que fos deduïble l'import de la RBUI, i proposar un impost específic sobre la riquesa. Segons el seu model el 60% de la població de les Balears seria beneficiat, un 20% ens seria perjudicat i el 20% més ric pagaria més impostos. Aquesta simulació és l'intent de mostrar què és plausible, amb una filosofia d'unificació de prestació substitutiva de les diferents rendes socials existents, que no elimini fonts de finançament ni cap dels serveis públics existents, garantir un dret cívica a l'existència material digna, la vertadera

condició perquè es pugui exercir realment la llibertat i la democràcia.

Reprodueixo les característiques del model que proposa Jordi Arcarons:

1. La Renda Bàsica Universal és una prestació individual, incondicional i universal. La definició de renda bàsica que fa el *Basic Income Earth Network* deixa ben clar el concepte: “... una renda bàsica és una assignació monetària pública incondicional a tota la població, estable en quantitat i freqüència i prou alta per a ser, en combinació amb altres serveis socials, part d’una estratègia política per a eliminar la pobresa material i possibilitar la participació social i cultural de cada individu. Ens oposem a la substitució de drets o serveis socials si aquesta substitució empitjora la situació de persones relativament desfavorides, vulnerables o d’ingressos baixos...”

2. La RBU substitueix qualsevol altra prestació monetària que es percebi de l’administració, sempre que aquesta quantitat sigui inferior a la RBU; quan és superior, la part que la supera se seguirà percebent en les mateixes condicions.

Per tant, si considerem A la suma de totes aquestes prestacions individualment percebudes i R és la quantitat de RBU transferida, llavors si $A \leq R$, A passa a percebre’s com RBU i suposa un estalvi per a l’estat. En canvi, si $A > R$, la part R de A es percebrà com RBU i suposarà també

un estalvi per a l’administració; i paral·lelament A-R seguirà percebent-se en les mateixes condicions que es feia en la situació ex-ante. Això genera un estalvi a l’administració i, com es veurà, és un element important del finançament.

3. La Renda Bàsica no està gravada per l’impost sobre la renda.

4. El finançament de la RBU s’aconsegueix fonamentalment amb una reforma de l’impost sobre la renda i amb la introducció d’un impost sobre la riquesa.

5. El finançament de la RBU, no detreu cap quantitat del que recapta l’administració a través del seu impost sobre la renda, que se suposa que és l’impost base per a mantenir els pilars fonamentals de la seva inversió social: sanitat i educació —en la línia del que s’ha apuntat en el primer punt—, és a dir: la recaptació necessària haurà de tenir en compte també, la quantitat prèvia que s’obtenia amb l’impost sobre la renda, en la situació ex-ante.

6. La quantitat que defineix la RBU —també en la línia que s’ha apuntat en el primer punt— haurà d’estar relacionada amb el llindar de risc a la pobresa (LRP).

Com també es veurà en detall, hi ha dissenyats 4 escenaris amb diferents quantitats de RBU, totes elles prenent com a referència el LRP o LRP’s.

7. El model garanteix que cap llar per sota d'una determinada posició en la distribució de la renda, mai empitjorà els seus ingressos nets respecte a la situació ex-ante.

El cost final per fer desaparèixer les llars en risc de pobresa a les Illes oscil·laria entre el 0,8% i l'1,3% del PIB balear

Aquesta garantia és una clàusula de compensació, la seva raó és la de limitar les possibles llars perdedores en la situació ex-post. Com es veurà més endavant, la proposta en aquest estudi és situar aquest límit en el 80 percentil de Renda Bruta equivalent per a cada estat. És a dir, cap llar situada per sota del 20% més ric perdria amb aquesta proposta de finançament de la RBU.

8. El model garanteix que un cop implementada la RBU cap llar obtindrà una renda neta ex-post que la situï per sota del LRP que li correspongui segons la seva composició.

Aquesta garantia és una clàusula d'eliminació de la pobresa: cap llar és relativament pobre en la situació ex-post.

9. Es preveu una moratòria de 3 anys de residència per a poder percebre la RBU — que coincideix amb l'actual legislació d'estrangeria per a concedir en general permisos de residència permanent per arrelament i que exigeix a la persona aquest període d'empadronament.

Aquest és un punt controvertit des d'un punt de vista ideològic, jurídic i polític — en el sentit de la subjectivitat que comporta la definició de residència— i també des del punt de vista de la seva quantificació perquè, malgrat que hi ha diverses estadístiques d'immigració, no és possible conèixer la incidència segons la

distribució de renda d'aquesta immigració.

Segons els resultats finals de l'estudi, després d'analitzar 4 diferents escenaris de prestació de la RBU i de model de finançament segons tipus d'impost de l'IRPF i altres:

- Desapareixen les llars en risc de pobresa.
- No es detreu cap recurs destinat al manteniment de la despesa social ex-ante.
- Totes les llars per sota del 80 percentil de renda bruta equivalent mantenen o milloren la seva posició respecte a la situació ex-ante.
- Les llars guanyadores netes sobrepassen el 61 %, les llars compensades se situen molt a prop del 20 %, igual que les perdedores netes que són pràcticament el 20%.
- Més del 61 % de les persones adultes mantenen o milloren la seva situació, respecte a la situació ex-ante.
- L'efecte redistributiu se situa per damunt del 18 %, enfront del 4 % obtingut en la situació ex-ante.
- El cost total no finançat, dèficit de recaptació ex-post + compensació + eliminació de la pobresa, oscil·la entre el 0,8 i l'1,3 % del PIB de les Illes Balears.

És a dir, el cost final després de la reforma tributària serien entre 320 i 520 milions d'euros sobre el PIB de 2025. Una xifra que es mou entre el 10% del pressupost de la comunitat autònoma. Si aquest és el cost per fer desaparèixer les llars en risc de pobresa a les Illes, no valdria la pena intentar-ho?

L'habitatge com a negoci i la revolta de les claus

Sindicat de Llogateres

Article col·lectiu

Durant dècades, l'accés a l'habitatge no era percebut com un problema greu dins l'estat de benestar. Tenir un sostre estable era la base sobre la qual construir una vida o imaginar un futur. Aquesta percepció, incentivada per la voluntat de creació d'una societat de propietaris, va instal·lar un sentit comú que va permetre l'endeutament familiar massiu. Simultàniament, es van desenvolupar infinitat de negocis constructius i financers. La crisi del 2008 va ser desencadenada, en gran manera, a conseqüència d'aquestes formes polítiques i econòmiques.

Per tal de sortir de la crisi i sumat a les mesures *austeritzides*, les autoritats econòmiques van apostar per obrir el flux de capital i posar una catifa vermella a la inversió en els béns immobles rescatats de bancs fallits i famílies arruïnades. Pel mercat immobiliari, aquestes mesures van suposar una creixent adquisició de propietats pel gran capital i una especulació massiva amb el preu de compra, i posteriorment, del lloguer dels habitatges, que passaven de les mans de les famílies, a les carteres de grans inversors o de multi-propietaris.

Avui, l'accés a l'habitatge és una de les principals fonts de desigualtat social. Els preus del lloguer no tenen cap relació amb els salaris reals de la majoria de la població. Mentre les rendes del treball es mantenen estancades o precaritzades, el mercat immobiliari continua disparat, alimentat per capitals globals, fons d'inversió i dinàmiques especulatives que tracten les cases com un actiu financer més. L'habitatge ja no és vist principalment com un espai per viure-hi, sinó com un instrument per generar rendibilitat. El valor d'ús ha quedat subordinat al valor especulatiu.

Aquesta transformació ha aprofundit una nova divisió social: la dels propietaris i els llogaters. O, dit d'una altra manera, la de les rendes del capital i les rendes del treball. Evidentment, no tots els propietaris són iguals, però la cultura rendista s'ha anat estenent com a model de prestigi. Els grans tenidors i els fons d'inversió marquen la pauta: compren habitatges en massa, apugen els lloguers tant com poden, redueixen el manteniment al mínim i venen els immobles quan el mercat s'ha revalorat. Un negoci extraordinàriament rendible per uns pocs, però devastador per al conjunt de la societat.

A Mallorca, aquesta situació adopta dimensions especialment agressives. El model econòmic basat en el turisme actua com un accelerador de totes les tensions. Milers d'habitatges s'han retirat del mercat residencial per destinar-se al lloguer turístic, legal o il·legal. Al mateix temps, una part important de la nova construcció es destina a residències de luxe orientades a compradors amb alt poder adquisitiu. L'illa competeix així en un mercat globalitzat mentre els seus residents intenten sobreviure amb salaris baixos i feines estacionals.

L'habitatge ja no és vist principalment com un espai per viure-hi, sinó com un instrument per generar rendibilitat

El resultat és una contradicció social insostenible: Mallorca presenta alguns dels lloguers més cars de l'Estat, però també salaris inferiors a la mitjana estatal. La conseqüència és visible pertot arreu: habitacions rellogades a preus absurds, famílies expulsades dels seus barris, treballadors vivint en caravanes o compartint pisos massificats, joves obligats a quedar-se indefinidament a casa dels pares i professionals qualificats incapaços d'emancipar-se.

És en aquest escenari on neixen els sindicats de llogateres. No només com una eina de defensa davant abusos puntuals, sinó com una resposta col·lectiva a un problema estructural. **El Sindicat de Llogateres de Mallorca** neix amb una idea central: els llogaters necessiten una veu pròpia davant un mercat desbocat i profundament desequilibrat. Durant massa temps, el debat sobre habitatge ha estat dominat pels interessos de la propietat i del sector immobiliari. Els llogaters, malgrat ser cada vegada més nombrosos, han quedat

dispersos, individualitzats i sovint indefensos.

La seva funció immediata apunta a dues línies que es complementen. Per una banda, informar, assessorar i acompanyar persones que pateixen abusos. Però l'objectiu de fons és molt més ambiciós: transformar la manera com la societat entén l'habitatge per tal d'impulsar un canvi de model.

Per al moviment llogater, l'habitatge no pot continuar sotmès exclusivament a les regles del mercat. Ha de recuperar la seva funció social, igual que altres drets essencials com la sanitat o l'educació. Això implica defensar polítiques públiques valentes: regulació efectiva dels lloguers, ampliació massiva del parc públic, eliminació dels incentius fiscals a l'especulació i limitacions reals als usos turístics dels habitatges.

El Sindicat de Llogateres de Mallorca neix perquè els inquilins necessiten una veu pròpia davant un mercat desbocat.

Cal que els lloguers baixin fins que aquests no superin el 30% dels ingressos familiars i els contractes s'allarguin en la seva durada, amb l'objectiu que puguin esdevenir indefinits en la majoria dels casos. Cal retornar les claus de les cases als residents. Mentrestant, cal fer ús de les poques figures legals ja disponibles que poden encaminar-nos en aquest sentit. Cal que tots els municipis de Mallorca, i de les Balears, siguin declarats zones tensionades pel Govern Balear.

Però la lluita no és només jurídica o institucional. També és cultural.

Un dels grans èxits dels Sindicats de Llogateres ha estat convertir l'habitatge en un tema central del debat polític.

Conceptes com “rendisme”, “fons voltor” o “lloguer abusiu” han passat de l’activisme als titulars de premsa i a les converses quotidianes. La famosa “revolta de les claus”, on centenars de llogaters varen entregar simbòlicament les claus en protesta pels preus desorbitats, va evidenciar un canvi profund: els inquilins començaven a perdre la por.

També s’han aconseguit victòries concretes. La pressió social exercida per moviments de llogaters a Catalunya i Madrid ha influït en reformes legislatives o aturant processos especulatius de desposseïció. Pot semblar insuficient davant la magnitud del problema, però indica que el conflicte per l’habitatge ja és un conflicte polític de primer ordre.

El lema 'Ens quedem' sintetitza el dret a arrelar, a construir comunitat i a no ser expulsats del territori

Els inversors ho saben. Per això, una de les grans batalles és també narrativa. Durant anys, qualsevol regulació era presentada com una amenaça al mercat. Avui, en canvi, cada vegada més gent qüestiona si el mercat pot continuar decidint qui té dret a quedar-se a viure al lloc on així ho desitja. El lema “Ens quedem” sintetitza aquesta nova

consciència col·lectiva. No es tracta només de pagar menys lloguer. Es tracta de defensar el dret a arrelar, a construir comunitat i a no ser expulsats del territori per la lògica del benefici.

Mallorca es troba davant una cruïlla històrica. O continuar aprofundint un model econòmic que converteix l’illa en un espai exclusiu per a rendes altes i turisme global, o començar a construir alternatives que permetin garantir una vida digna a la majoria social. La creació del Sindicat de Llogateres de Mallorca és una aposta ferma d’una part creixent de la societat que sap que les coses poden ser d’una altra manera.

**SINDICAT DE
LLOGATERES DE
MALLORCA**

Per afiliar-te hi ha prou amb que entris a la pàgina de **poderinquilino.org** i deixis les teves dades a l’apartat **AFILIA’T**. Si vols fes servir aquest QR per accedir-hi.

Xarxes socials:
@llogateresmallorca

Correu electrònic:
sindicat@llogateresmallorca.org

Editat per:

Amb el suport de:

